

Wijziging van de Boeken 6 en 7 van het Burgerlijk Wetboek en de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek ter implementatie van Richtlijn (EU) 2024/2853 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 inzake aansprakelijkheid voor gebrekkige producten en tot intrekking van Richtlijn 85/374/EEG van de Raad (Implementatiewet richtlijn herziening productaansprakelijkheid)

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMEEN DEEL

1. Inleiding

Dit wetsvoorstel, dat mede namens de minister van Economische Zaken wordt ingediend, strekt tot implementatie van de Richtlijn herziening productaansprakelijkheid (hierna: de Richtlijn).¹ De Richtlijn is op 18 november 2024 gepubliceerd (in publicatieblad L) en op 8 december 2024 in werking getreden. De Richtlijn moet uiterlijk op 9 december 2026 zijn omgezet in het nationale recht. Dit wetsvoorstel bevat wijzigingen van de Boeken 6 en 7 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek. Het voorstel bevat uitsluitend regels die noodzakelijk zijn voor de implementatie.² Daarbij is gekozen voor de implementatiewijze die de minste lasten oplegt aan het bedrijfsleven.³

In paragraaf 2 wordt stilgestaan bij de achtergrond, totstandkoming en inhoud van de Richtlijn, waarna in paragraaf 3 de wijze van implementatie wordt beschreven. Vervolgens wordt in paragraaf 4 aandacht besteed aan de gevolgen voor burgers, het bedrijfsleven en de rechtspraak. Paragraaf 5 gaat in op de financiële gevolgen van dit wetsvoorstel. In paragraaf 6 wordt ingegaan op de adviezen en consultatie. Tot slot is paragraaf 7 gewijd aan het overgangsrecht en de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel. Na het algemene deel van de toelichting is een artikelsgewijze toelichting opgenomen. De bijlage bij de memorie van toelichting bevat een transponeringstabel, waaruit blijkt of en hoe de afzonderlijke bepalingen van de Richtlijn zijn of worden geïmplementeerd.

2. De Richtlijn: de belangrijkste inhoudelijke punten

2.1 Achtergrond: de huidige richtlijn productaansprakelijkheid

De huidige richtlijn productaansprakelijkheid⁴ dateert uit 1985 en voorziet in een harmonisatie van de regels over de aansprakelijkheid voor gebrekkige producten. De

¹ Richtlijn (EU) 2024/2853 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 inzake aansprakelijkheid voor gebrekkige producten en tot intrekking van Richtlijn 85/374/EEG van de Raad.

² Artikel 9.4 Aanwijzingen voor de regelgeving (zuivere implementatie).

³ Artikel 9.5 Aanwijzingen voor de regelgeving (lastenluwe implementatie).

⁴ Richtlijn 85/374/EEG van de Raad van 25 juli 1985 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der Lid-Staten inzake de aansprakelijkheid voor produkten met gebreken (PB L 210 van 7.8.1985, p. 29) (hierna: Richtlijn 85/374/EEG). Deze richtlijn is nadien op één punt gewijzigd: voorheen konden de lidstaten de toepassing van de productaansprakelijkheid voor landbouwproducten en producten van de jacht uitsluiten, maar sinds 4 december 2000 is dat niet meer mogelijk. Ook deze producten vallen dus onder het toepassingsbereik van de richtlijn. Zie Richtlijn 1999/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 1999 tot wijziging van Richtlijn 85/374/EEG van de Raad betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake de aansprakelijkheid voor

richtlijn heeft als doel bij te dragen aan een goede werking van de interne markt, onvervalste mededinging en een hoger niveau van consumentenbescherming. Productaansprakelijkheid is een *risicoaansprakelijkheid*. Dit houdt in dat er sprake is van aansprakelijkheid van de producent, zonder dat sprake hoeft te zijn van schuld of verwijtbaarheid met betrekking tot het ontstaan van het gebrek of de schade. Een benadeelde dient alleen te bewijzen dat sprake is van schade, een gebrekkig product en een oorzakelijk verband tussen het gebrek en de schade.⁵ Een risicoaansprakelijkheid van de producent werd gezien als de enige manier om te komen tot een eerlijke verdeling van risico's die inherent zijn aan moderne technologische productie.⁶

Op grond van de huidige richtlijn is een product gebrekkig als het niet de veiligheid biedt die het grote publiek mag verwachten. Of aan deze objectieve maatstaf is voldaan, moet worden beoordeeld aan de hand van alle omstandigheden van het geval. Dit betreft onder meer de presentatie van het product, het redelijkerwijs te verwachten gebruik en het tijdstip waarop het product in het verkeer is gebracht.⁷ Een benadeelde kan op grond van de richtlijn een schadevergoeding vorderen voor schade door overlijden of lichamelijk letsel (bijvoorbeeld begrafeniskosten, medische kosten en gederfde inkomsten) en schade aan andere zaken dan het product zelf (zaakschade). Voor zaakschade geldt dat het moet gaan om zaken die gewoonlijk voor gebruik of verbruik in de privésfeer zijn bestemd en door de benadeelde ook hoofdzakelijk in de privésfeer zijn gebruikt of verbruikt. Bovendien geldt daarvoor een zogenoemde franchise van 500 Ecu (European Currency Unit).⁸ Dit betekent dat zaakschade lager dan € 500,- niet op grond van de richtlijn kan worden vergoed.

De benadeelde kan zowel de fabrikant van het gebrekkige eindproduct als de fabrikant van een gebrekkig onderdeel aansprakelijk stellen voor de door hem geleden schade.¹⁰ Ook de importeur van het gebrekkige product of gebrekkige onderdeel kan op grond van de richtlijn als 'producent' aansprakelijk worden gesteld.¹¹ Als niet kan worden vastgesteld wie de producent van het product is, wordt elke leverancier van het product als de producent ervan beschouwd. De leverancier is echter niet aansprakelijk als hij de benadeelde binnen een redelijke termijn de identiteit meedeelt van de producent of van zijn eigen leverancier.¹² Als er op grond van de richtlijn verschillende personen aansprakelijk zijn voor dezelfde schade, kan de benadeelde kiezen wie hij aanspreekt voor de volle omvang van zijn schade (hoofdelijke aansprakelijkheid).¹³ Het is vervolgens aan de aangesproken persoon om de schade die hij heeft vergoed geheel of gedeeltelijk op een medeaansprakelijke persoon te verhalen (regres).

producten met gebreken (PB L 141 van 4.6.1999, p. 20-21). Zie ook Wet van 29 november 2000 tot wijziging van de regeling van de productenaansprakelijkheid in het Burgerlijk Wetboek in verband met uitbreiding tot landbouwproducten (Stb. 2000, 493).

⁵ Zie artikel 4 van Richtlijn 85/374/EEG.

⁶ Zie de overwegingen bij Richtlijn 85/374/EEG: "Overwegende dat alleen wanneer de producent ook buiten schuld aansprakelijk wordt gesteld, een passende oplossing kan worden gevonden voor het aan onze tijd van voortschrijdende techniek eigen probleem, waarbij het gaat om een rechtvaardige toewijzing van de met de moderne technische produktie samenhangende risico's;"

⁷ Zie artikel 6 van Richtlijn 85/374/EEG.

⁸ Op 1 januari 1999 verving de euro de ECU, waarbij 1 euro een tegenwaarde van ongeveer 1 ECU had. Bij Wet van 27 september 2001 tot aanpassing van wetten in verband met de vervanging van de gulden door de euro (Aanpassingswet euro) (Stb. 2001, 481) werd de vroegere franchise van f 1263,85 per 1 januari 2002 omgezet in € 500.

⁹ Zie artikel 9 van Richtlijn 85/374/EEG.

¹⁰ Zie artikel 3 lid 1 van Richtlijn 85/374/EEG.

¹¹ Zie artikel 3 lid 2 van Richtlijn 85/374/EEG.

¹² Zie artikel 3 lid 3 van Richtlijn 85/374/EEG.

¹³ Zie artikel 5 van Richtlijn 85/374/EEG.

De producent kan zich bevrijden van aansprakelijkheid als hij het bestaan van hem ontlastende feiten bewijst (vrijstellingsgronden).¹⁴ Zo is de producent bijvoorbeeld niet aansprakelijk als hij bewijst dat het gebrek niet bestond op het tijdstip waarop hij het product in het verkeer heeft gebracht of dat dit gebrek na dat tijdstip is ontstaan.¹⁵ De producent is evenmin aansprakelijk als hij bewijst dat het op grond van de stand van de wetenschappelijke en technische kennis op het tijdstip waarop hij het product in het verkeer bracht onmogelijk was het bestaan van het gebrek te ontdekken.¹⁶ Dit wordt ook wel het "ontwikkelingsrisicoverweer" genoemd. De risicoaansprakelijkheid van de producent is daarnaast beperkt in de tijd. De rechtsvordering tot schadevergoeding verjaart drie jaar nadat de benadeelde kennis kreeg of had moeten krijgen van de schade, het gebrek en de identiteit van de producent.¹⁷ Daarnaast bevat de richtlijn een vervaltermijn van tien jaar nadat het product in het verkeer is gebracht.¹⁸ Zijn deze termijnen verstreken, dan kan de benadeelde geen schadevergoeding meer vorderen op grond van de richtlijn.

De richtlijn doet geen afbreuk aan de rechten die een benadeelde ontleent aan nationale regels over contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid op andere gronden dan het gebrek van een product.¹⁹ Dit betekent dat de richtlijn er niet aan in de weg staat dat een benadeelde een vordering instelt op grond van onrechtmatige daad (schuldaansprakelijkheid). Deze mogelijkheid is met name van belang in verband met de verjarings- en vervaltermijnen in de richtlijn. Wanneer deze termijnen zijn verstreken, kan de benadeelde geen vordering meer instellen op grond van de regeling van de productaansprakelijkheid. Of een vordering op grond van onrechtmatige daad nog wel mogelijk is, is afhankelijk van het nationale recht. De benadeelde zal in dat geval wel aannemelijk moeten maken dat er sprake is van schuld of verwijtbaarheid ('toerekenbaarheid') van de producent.

2.2 Aanleiding en doelstellingen van de Richtlijn

Uit de preambule bij de Richtlijn volgt dat hoewel de huidige richtlijn een doeltreffend en belangrijk instrument is geweest, deze is herzien in het licht van nieuwe (digitale) technologieën, waaronder kunstmatige intelligentie (AI), nieuwe bedrijfsmodellen voor de circulaire economie en nieuwe mondiale toeleveringsketens. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot inconsistenties en rechtsonzekerheid over de toepassing van de richtlijn, met name met betrekking tot de betekenis van het begrip "product". Daarnaast is uit de ervaring met de toepassing van de richtlijn gebleken dat benadeelden moeilijkheden ondervinden bij het verkrijgen van schadevergoeding. Dit komt door beperkingen op het instellen van vorderingen tot schadevergoeding en bewijsproblemen. Dit speelt met name in technisch en wetenschappelijk complexe zaken (zie overweging 3). Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan zaken over medicijnen, 'smart products' en AI.²⁰

¹⁴ Zie artikel 7 van Richtlijn 85/374/EEG.

¹⁵ Zie artikel 7, onderdeel b, van Richtlijn 85/374/EEG.

¹⁶ Zie artikel 7, onderdeel e, van Richtlijn 85/374/EEG.

¹⁷ Zie artikel 10 van Richtlijn 85/374/EEG.

¹⁸ Zie artikel 11 van Richtlijn 85/374/EEG.

¹⁹ Zie artikel 13 van Richtlijn 85/374/EEG.

²⁰ De tekortkomingen van de richtlijn op het terrein van nieuwe digitale technologieën zijn in diverse onderzoeken nader geanalyseerd: Europese Commissie, Witboek over kunstmatige intelligentie – een Europese benadering op basis van excellentie en vertrouwen, COM(2020) 65 final; Europese Commissie, Verslag over de gevolgen van kunstmatige intelligentie, het internet der dingen en robotica op het gebied van veiligheid en

De herziening van de huidige richtlijn heeft als doel de uitrol en invoering van nieuwe technologieën, waaronder AI, aan te moedigen. Tegelijkertijd moet de herziening ervoor zorgen dat consumenten en andere natuurlijke personen hetzelfde hoge niveau van bescherming genieten, ongeacht de betrokken technologie. Daarnaast zouden alle bedrijven voordeel moeten halen uit meer rechtszekerheid en een gelijk speelveld (zie overweging 3). Met de herziening is beoogd te zorgen voor samenhang en consistentie met de wetgeving inzake productveiligheid en markttoezicht op Unie- en nationaal niveau. Daarnaast zijn basisbegrippen en -concepten verduidelijkt om samenhang en rechtszekerheid en een gelijk speelveld op de interne markt te waarborgen.²¹ Daarbij is rekening gehouden met recente rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (zie overweging 4).

Gelet op de hoeveelheid wijzigingen die nodig zou zijn om de huidige richtlijn doeltreffend te laten blijven en met het oog op de duidelijkheid en rechtszekerheid, is ervoor gekozen om de huidige richtlijn in te trekken en te vervangen door een nieuwe richtlijn (zie overweging 5). Over die nieuwe richtlijn is op 14 december 2023 een politiek akkoord bereikt. Op 23 oktober 2024 is de Richtlijn vastgesteld.

2.2 Toepassingsbereik

De Richtlijn bevat gemeenschappelijke regels over de aansprakelijkheid van marktdeelnemers voor door natuurlijke personen geleden schade die wordt veroorzaakt door gebrekkige producten. Daarnaast bevat de Richtlijn regels over de vergoeding van die schade (artikel 1 Richtlijn). De Richtlijn is van toepassing op producten die op of na 9 december 2026 in de handel zijn gebracht of in gebruik zijn gesteld (artikel 2 lid 1 Richtlijn). Nadrukkelijk uitgesloten van het toepassingsbereik is gratis en opensourcesoftware die buiten het kader van een handelsactiviteit wordt ontwikkeld of geleverd (artikel 2 lid 2 Richtlijn). De Richtlijn is evenmin van toepassing op schade als gevolg van nucleaire ongevallen, voor zover de aansprakelijkheid voor dergelijke schade op grond van door de lidstaten geratificeerde internationale verdragen wordt gedekt (artikel 2 lid 3 Richtlijn).²² Deze uitzonderingen komen nader aan de orde in het artikelsgewijze deel van deze memorie van toelichting (zie Onderdeel C).

Net als de huidige richtlijn²³, doet de Richtlijn geen afbreuk aan de rechten die een benadeelde ontleent aan nationale regels over contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid op andere gronden dan het gebrek van een product (artikel 2 lid 4, onderdeel b). Dit betekent dat de Richtlijn er niet aan in de weg staat dat een benadeelde een vordering instelt op grond van wanprestatie of onrechtmatige daad.

2.3 Harmonisatieniveau

aansprakelijkheid, COM(2020) 64 final en Expert Group on Liability and New Technologies, Report on Liability for Artificial Intelligence and other emerging digital technologies (2019). Zie over bewijsproblemen ook Evaluation of Council Directive 85/374/EEC on the approximation of laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning liability for defective products, written by EY, with the support of Technopolis Group and VVA, January 2018.

²¹ Zie ook overweging 12: "Bij Besluit nr. 768/2008/EG van het Europees Parlement en de Raad zijn gemeenschappelijke beginselen en referentiebegrippen vastgesteld die bedoeld zijn om in alle sectorale productwetgeving te worden toegepast. Om de samenhang met dat besluit te waarborgen moet een aantal bepalingen van deze richtlijn, met name de definities, daarmee in overeenstemming worden gebracht."

²² Ook in artikel 14 van Richtlijn 85/374/EEG is dergelijke schade uitgezonderd van het toepassingsbereik.

²³ Zie artikel 13 van Richtlijn 85/374/EEG.

De Richtlijn voorziet in een volledige harmonisatie (artikel 3 Richtlijn). Dit betekent dat de lidstaten in hun nationale recht geen bepalingen mogen handhaven of invoeren die strenger of minder streng zijn dan de in de Richtlijn vastgestelde bepalingen, tenzij in de Richtlijn anders is bepaald.

2.4 Inhoud van de Richtlijn

In deze paragraaf wordt kort stilgestaan bij de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de huidige richtlijn. De inhoud van de Richtlijn komt uitvoeriger aan de orde in het artikelsgewijze deel van deze memorie van toelichting.

a. Aanpassingen met het oog op nieuwe digitale technologieën

Ten eerste bevat de Richtlijn een aantal aanpassingen met het oog op nieuwe digitale technologieën. De belangrijkste wijzigingen worden hierna toegelicht.

De Richtlijn voorziet in een verduidelijking en verruiming van het begrip "product" (artikel 4, onder 1 Richtlijn). Daaronder vallen alle roerende zaken, ook nadat zij zijn geïntegreerd in of onderling zijn verbonden met andere roerende of onroerende zaken. Verhelderd is voorts dat ook grondstoffen, zoals gas en water, en elektriciteit producten zijn (zie overweging 16). Omwille van de rechtszekerheid is daarnaast verduidelijkt dat software en digitale fabricagedossiers als product moeten worden beschouwd (zie overwegingen 13 en 16). Het begrip "software" wordt ruim uitgelegd en omvat onder meer besturingssystemen, firmware, computerprogramma's, applicaties of AI-systemen, ongeacht de wijze van levering of gebruik (zie overweging 13). Een "digitaal fabricagedossier" is een digitale versie van of een digitale template voor een roerende zaak die de functionele informatie bevat die nodig is om een tastbaar voorwerp te produceren door geautomatiseerde besturing van machines of gereedschappen mogelijk te maken, zoals boormachines, draaibanken, molens en 3D-printers (artikel 4 onder 2 Richtlijn; zie ook overweging 16). Door ook digitale fabricagedossiers als product te beschouwen, wordt de bescherming van natuurlijke personen gewaarborgd in gevallen waarin dergelijke bestanden gebrekkig zijn (zie overweging 16).

Hoewel de Richtlijn niet van toepassing is op diensten als zodanig, is het noodzakelijk geacht om de risicoaansprakelijkheid uit te breiden tot "bijbehorende diensten" ("*related services*"). "Bijbehorende diensten" zijn digitale diensten die zodanig in een product zijn geïntegreerd of daarmee onderling zijn verbonden dat het product zonder die dienst een of meer van zijn functies niet zou kunnen vervullen (artikel 4 onder 3 Richtlijn). Zij worden aangemerkt als component van een product (artikel 4 onder 4 Richtlijn). De gedachte hierachter is dat dergelijke diensten net zo bepalend zijn voor de veiligheid van het product als fysieke en digitale componenten. Voorbeelden zijn de continue levering van verkeersgegevens in een navigatiesysteem en een gezondheidsmonitoringsdienst die zich baseert op de sensoren van een fysiek product om de fysieke activiteiten of gezondheidsgegevens van de gebruiker in de gaten te houden. Andere voorbeelden zijn een temperatuurregelingsdienst die de temperatuur van een slimme koelkast monitort en reguleert, en een voiceassistent-dienst die het mogelijk maakt een of meer producten te controleren door middel van spraakopdrachten (zie overweging 17).

Verder is van belang dat de Richtlijn rekening houdt met het feit dat in het digitale tijdperk veel producten onder de zeggenschap van de fabrikant blijven nádat zij in de handel zijn gebracht. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als de fabrikant zelf of via een derde software-updates of -upgrades kan blijven leveren (artikel 4 onder 5 Richtlijn). De vraag of een fabrikant nog zeggenschap over het product heeft, is onder meer van belang voor de beoordeling van de gebrekkigheid van het product (artikel 7 lid 2, onderdeel c, Richtlijn). Ook is dit relevant voor de vraag of de fabrikant een beroep kan doen op vrijstelling van aansprakelijkheid. Als de fabrikant zeggenschap heeft over een bijbehorende dienst, software, met inbegrip van software-updates of upgrades, of het ontbreken van software-updates of upgrades die nodig zijn om de veiligheid te handhaven, en als het gebrek van het product aan één van die factoren is te wijten, kan die fabrikant niet aan aansprakelijkheid ontkomen door aan te voeren dat het gebrek is ontstaan nadat het product in de handel is gebracht of in gebruik is gesteld (artikel 11 lid 1, onderdeel c, en lid 2, onderdelen a-c, Richtlijn). Hij blijft in dat geval dus aansprakelijk voor de door het gebrekkige product veroorzaakte schade.

Vanwege de toenemende relevantie en waarde van gegevens ("data"), regelt de Richtlijn dat voortaan ook een schadevergoeding kan worden verkregen voor de vernietiging of de corruptie van niet voor beroepsdoeleinden gebruikte gegevens (artikel 6 lid 1, onderdeel c, Richtlijn). Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan van een harde schijf verwijderde digitale privébestanden, zoals foto's, met inbegrip van de kosten voor het terugwinnen of herstellen daarvan (zie overweging 20).

Tot slot verduidelijkt de Richtlijn dat bij de beoordeling van de gebrekkigheid van het product ook rekening moet worden gehouden met het effect op het product van het vermogen om te blijven leren of nieuwe functies te verwerven (bijvoorbeeld relevant voor zelflerende AI-systemen) en het redelijkerwijs te verwachten effect op het product van andere producten waarvan kan worden verwacht dat zij samen met het product worden gebruikt (bijvoorbeeld relevant voor een 'smart-home-systeem') (artikel 7 lid 2, onderdelen c en d, Richtlijn).

b. Uitbreiding van de kring van aansprakelijke personen

Ten tweede voorziet de Richtlijn in een uitbreiding van de kring van aansprakelijke personen (artikel 8 Richtlijn). Dit moet ervoor zorgen dat benadeelden zo vaak als mogelijk een afdwingbare vordering tot schadevergoeding hebben, ook als de fabrikant van het gebrekkige product buiten de EU is gevestigd, bijvoorbeeld in China of de Verenigde Staten (zie overweging 37).

Marktdeelnemers die op grond van de Richtlijn aansprakelijk kunnen worden gesteld voor schade veroorzaakt door gebrekkige producten zijn: de fabrikant van een product of een component, een aanbieder van een bijbehorende dienst, een gemachtigde, een importeur, een fulfilmentdienstverlener of een distributeur (artikel 4 onder 15 Richtlijn). Verder is het onder omstandigheden mogelijk om ook een onlineplatform aansprakelijk te stellen. De Richtlijn gaat hierbij uit van een getrappt systeem. In de eerste plaats kan een benadeelde de in de EU gevestigde fabrikant van het gebrekkige product of een gebrekkige component aansprakelijk stellen voor de door hem geleden schade (artikel 8 lid 1, onderdeel a, Richtlijn). Als er geen in de EU gevestigde fabrikant is, kan hij de importeur van het gebrekkige product in de EU of de gemachtigde van de fabrikant ("authorised representative") aansprakelijk stellen (artikel 8 lid 2, onderdeel c,

subonderdelen i en ii, Richtlijn). Is er geen in de EU gevestigde importeur of gemachtigde, dan kan hij de fulfilmentdienstverlener aansprakelijk stellen voor de door het gebrekkige product veroorzaakte schade (artikel 8 lid 2, onderdeel c, subonderdeel iii, Richtlijn). Een fulfilmentdienstverlener is een persoon die in het kader van een handelsactiviteit, kort gezegd, ten minste twee van de volgende diensten aanbiedt: opslag, verpakking, adressering en verzending van een product, zonder eigenaar van dat product te zijn (artikel 4 onder 13 Richtlijn).

Net als de huidige richtlijn²⁴, voorziet de Richtlijn ook in een regeling voor de situatie dat niet kan worden vastgesteld wie de fabrikant, importeur, gemachtigde of fulfilmentdienstverlener is. In dat geval kan de benadeelde de distributeur van het product aansprakelijk stellen. De distributeur is echter niet aansprakelijk als hij op verzoek van de benadeelde binnen een maand de identiteit meedeelt van een andere in de EU gevestigde marktdeelnemer of van zijn eigen distributeur (artikel 8 lid 3 Richtlijn). De Richtlijn verklaart deze regeling onder bepaalde voorwaarden van overeenkomstige toepassing op aanbieders van een onlineplatform dat consumenten in staat stelt overeenkomsten op afstand te sluiten (artikel 8 lid 4 Richtlijn).

c. Verbetering van de (bewijs)positie van de benadeelde

Ten derde voorziet de Richtlijn in bepalingen om het voor benadeelden, met name in complexe zaken, makkelijker te maken om bewijs te leveren van het gebrek van het product en het oorzakelijk verband tussen het gebrek en de schade.

Net als in de huidige richtlijn,²⁵ ligt de bewijslast bij natuurlijke personen die schade hebben geleden als gevolg van een gebrekkig product (artikel 10 lid 1 Richtlijn). Benadeelden die schadevergoeding vorderen, verkeren ten opzichte van fabrikanten echter vaak in het nadeel wat betreft de toegang tot en het begrijpen van informatie over hoe een product is geproduceerd en hoe het werkt. Die informatieasymmetrie kan de eerlijke risicoverdeling ondermijnen, met name in gevallen waarin sprake is van technische of wetenschappelijke complexiteit. Daarom voorziet de Richtlijn in een geharmoniseerd recht op toegang tot bewijsmateriaal ("*disclosure of evidence*") (artikel 9 Richtlijn; zie ook overweging 42). De eiser die in een gerechtelijke procedure vergoeding vordert voor de door een gebrekkig product veroorzaakte schade kan de rechter verzoeken de gedaagde te bevelen om alle relevante bewijsstukken waarover hij beschikt te verstrekken (artikel 9 lid 1 Richtlijn). Andersom geldt dat ook de gedaagde, die nood heeft aan bewijsmateriaal om een vordering tot schadevergoeding te betwisten, de rechter kan verzoeken om de eiser te bevelen om toegang te verlenen tot relevant bewijsmateriaal (artikel 9 lid 2 Richtlijn). Bij de beoordeling van deze verzoeken moet de rechter ervoor zorgen dat de toegang tot het bewijsmateriaal, overeenkomstig het nationale recht, beperkt blijft tot wat noodzakelijk en evenredig is (artikel 9 lid 3 Richtlijn). De rechter zal daarbij rekening moeten houden met de rechtmatige belangen van alle betrokkenen, waaronder de bescherming van vertrouwelijke informatie en bedrijfsgeheimen (artikel 9 lid 4 Richtlijn). Indien nodig, kan de rechter specifieke maatregelen treffen om die vertrouwelijkheid te waarborgen, zoals het beperken van de toegang tot een klein aantal personen (artikel 9 lid 5; zie ook overweging 45). Gelet op de complexiteit van bepaalde soorten bewijsmateriaal (bijvoorbeeld bij digitale

²⁴ Zie artikel 3 lid 3 van Richtlijn 85/374/EEG.

²⁵ Zie artikel 4 van Richtlijn 85/374/EEG.

producten), kan de rechter bij de toewijzing van het verzoek als voorwaarde stellen dat een partij het bewijsmateriaal op een gemakkelijk toegankelijke en begrijpelijke wijze verstrekt (artikel 9 lid 6 Richtlijn).

Daarnaast bevat de Richtlijn een aantal weerlegbare vermoedens ten aanzien van het gebrek van het product en het oorzakelijk verband tussen dat gebrek en de schade (artikel 10 leden 2-5 Richtlijn). Deze vermoedens stellen de rechter in staat het bestaan van een gebrek of van een oorzakelijk verband te baseren op het bestaan van een ander bewezen feit. Vaak zal dat een feit zijn dat voor de eiser eenvoudiger is om te bewijzen. Dit is (ook in Nederland)²⁶ een gangbaar mechanisme om de bewijslast van de eiser te verlichten (zie overweging 46). Een product wordt in de eerste plaats vermoed gebrekkig te zijn wanneer de gedaagde niet voldoet aan de verplichting om toegang te verlenen tot bewijsmateriaal op grond van artikel 9 lid 1 Richtlijn (artikel 10 lid 2, onderdeel a, Richtlijn). Dit vermoeden dient als een aansporing om aan deze verplichting te voldoen (zie overweging 46). Een product wordt in de tweede plaats vermoed gebrekkig te zijn als de eiser aannemelijk maakt dat het product niet voldoet aan dwingende productveiligheidsvoorschriften die bedoeld zijn om bescherming te bieden tegen het risico van de door hem geleden schade (artikel 10 lid 2, onderdeel b, Richtlijn). Hiermee wordt beoogd de nauwe samenhang tussen productveiligheidsregels²⁷ en aansprakelijkheidsregels te versterken (zie overweging 46). Tot slot wordt een product vermoed gebrekkig te zijn als de eiser aannemelijk maakt dat de schade is veroorzaakt door een kennelijk disfunctioneren van het product bij redelijkerwijs te verwachten gebruik of onder normale omstandigheden (artikel 10 lid 2, onderdeel c, Richtlijn). Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een glazen fles die ontploft bij redelijkerwijs te verwachten gebruik, zoals schenken of drinken. In een dergelijk geval zou het voor een eiser onnodig bezwarend zijn het gebrek te moeten bewijzen (zie overweging 46). Daarnaast bevat de Richtlijn een vermoeden van het oorzakelijk verband tussen het gebrek van het product en de schade. Dit verband wordt vermoed wanneer is vastgesteld dat het product gebrekkig is en de soort veroorzaakte schade doorgaans strookt met het betrokken gebrek (artikel 9 lid 3 Richtlijn).

Naast de hiervoor genoemde algemene bewijsvermoedens, bevat de Richtlijn ook vermoedens die alleen kunnen worden toegepast wanneer de eiser "buitensporige bewijsmoeilijkheden" ondervindt, met name als gevolg van de technische of wetenschappelijke complexiteit van de zaak. De rechter dient aan de hand van alle omstandigheden van het geval te beoordelen of hiervan sprake is. Stelt hij vast dat sprake is van "buitensporige moeilijkheden", dan wordt het gebrek van het product en/of het oorzakelijk verband tussen dat gebrek en de schade vermoed als de eiser aannemelijk maakt dat het *waarschijnlijk* is dat het product gebrekkig is en/of dat het *waarschijnlijk* is voornoemd oorzakelijk verband bestaat (artikel 9 lid 4 Richtlijn). Dit betreft een lagere bewijsstandaard dan doorgaans is vereist op grond van het nationale recht, waarbij vaak een hogere mate van waarschijnlijkheid is vereist (zie overweging 46). De gedaagde heeft het recht om alle bewijsvermoedens te weerleggen (artikel 9 lid 5 Richtlijn).

²⁶ Zie bijvoorbeeld Gerechtshof 's-Hertogenbosch 10 januari 2017, ECLI:NL:GHSHE:2017:31 (t.a.v. de gebrekkigheid).

²⁷ In overweging 46 wordt als voorbeeld genoemd de veiligheidsvoorschriften uit hoofde van Verordening (EU) 2023/988.

Met het doel om ook andere belemmeringen om een schadevergoeding te verkrijgen te verminderen, schrapt de Richtlijn de regel dat alleen zaakschade van minimaal € 500,- kan worden vergoed (de franchise). Hierdoor kan voortaan ook voor kleine zaakschades een schadevergoeding worden verkregen. Daarnaast bevat de Richtlijn een verlenging van de vervaltermijn van tien naar 25 jaar voor het geval een benadeelde vanwege de lange latentietijd (periode tussen de veroorzaking van het letsel en de openbaring daarvan) van een lichamelijke letsel niet in staat was om binnen tien jaar een procedure te starten (artikel 17 lid 2 Richtlijn).

d. Aanpassingen met het oog op de circulaire economie

Tot slot bevat de Richtlijn een aantal aanpassingen met het oog op de circulaire economie. Bij de overgang van een lineaire naar een circulaire economie worden producten zo ontworpen dat ze duurzamer, beter herbruikbaar, gemakkelijker te herstellen en gemakkelijker op te waarderen zijn. De EU bevordert ook innovatieve en duurzame productie- en consumptiemethoden die de functionaliteit van producten en componenten verlengen, zoals revisie, opknappen en reparatie (zie overweging 39).²⁸ Wanneer een product ingrijpend wordt gewijzigd en vervolgens op de markt wordt aangeboden of in gebruik wordt gesteld, wordt het voor de toepassing van de Richtlijn als een nieuw product beschouwd. Wanneer de wijziging wordt aangebracht zonder dat de oorspronkelijke fabrikant daarover zeggenschap heeft, kan de persoon die de ingrijpende wijziging heeft aangebracht als fabrikant van het gewijzigde product aansprakelijk worden gesteld voor de door dat product veroorzaakte schade (artikel 8 lid 2 Richtlijn). Of een wijziging ingrijpend is, moet worden bepaald aan de hand van criteria die zijn vastgesteld in het relevante EU- en nationale productveiligheidsrecht. Het is mogelijk dat dergelijke criteria voor het betrokken product niet zijn vastgesteld. In dat geval worden als ingrijpend beschouwd: wijzigingen (i) die de oorspronkelijke prestaties, het doel of het type van het product veranderen zonder dat dit was voorzien in de oorspronkelijke risicobeoordeling van de fabrikant én (ii) die de aard van het gevaar veranderen, een nieuw gevaar creëren of het risiconiveau verhogen (artikel 4 onder 18 Richtlijn).

Als een ingrijpende wijziging is uitgevoerd door de oorspronkelijke fabrikant, of onder diens zeggenschap, en als een dergelijke ingrijpende wijziging het product gebrekkig maakt, kan die fabrikant niet aan aansprakelijkheid ontkomen door aan te voeren dat het gebrek is ontstaan nadat het product in de handel is gebracht of in gebruik is gesteld (artikel 11 lid 1, onderdeel c, en lid 2, onderdeel d, Richtlijn). Met het oog op een eerlijke risicoverdeling in de circulaire economie bepaalt de Richtlijn dat een marktdeelnemer die een ingrijpende wijziging aanbrengt, anders dan de oorspronkelijke fabrikant, van zijn aansprakelijkheid wordt vrijgesteld als hij bewijst dat de schade verband houdt met een onderdeel van het product waarop de wijziging geen betrekking heeft (artikel 11 lid 1, onderdeel g, Richtlijn; zie ook overweging 39). Marktdeelnemers die reparaties of andere verrichtingen uitvoeren die geen ingrijpende wijzigingen inhouden, kunnen niet aansprakelijk worden gesteld op grond van de Richtlijn. Dit geldt ook voor wijzigingen door middel van updates of upgrades die niet kwalificeren als "ingrijpend" in de zin van de Richtlijn (zie overwegingen 39-40).

²⁸ Dit is uiteengezet in de mededeling van de Commissie van 11 maart 2020 getiteld "Een nieuw actieplan voor een circulaire economie – Voor een schoner en concurrerende Europa".

2.5 Monitoring en evaluatie

Om de geharmoniseerde interpretatie van de Richtlijn te vergemakkelijken, verplicht de Richtlijn de lidstaten om alle onherroepelijke rechterlijke uitspraken van nationale hoven van beroep of de hoogste rechterlijke instantie in op grond van de Richtlijn ingeleide procedures te publiceren (artikel 19 lid 1 Richtlijn). De Europese Commissie zet een gemakkelijk toegankelijke en openbaar beschikbare databank op met deze rechterlijke beslissingen, en houdt die bij (artikel 19 lid 2 Richtlijn). De Europese Commissie evalueert uiterlijk op 9 december 2030, en vervolgens om de vijf jaar, de toepassing van de Richtlijn en brengt daarvan verslag uit aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité. Die verslagen moeten informatie bevatten over de kosten en baten van de omzetting van de Richtlijn, een vergelijking met de OESO-landen en de beschikbaarheid van productaansprakelijkheidsverzekeringen (artikel 20 Richtlijn).

2.6 Intrekking huidige richtlijn en overgangsbepaling

De Richtlijn is van toepassing op producten die op of na 9 december 2026 in de handel zijn gebracht of in gebruik zijn gesteld. De huidige richtlijn productaansprakelijkheid wordt met ingang van die datum ingetrokken. Zij blijft wel van toepassing op producten die vóór 9 december 2026 in de handel zijn gebracht of in gebruik zijn gesteld (artikel 21 Richtlijn).

3. Wijze van implementatie

3.1 Methode van implementatie

De Richtlijn vervangt de huidige richtlijn productaansprakelijkheid. Die richtlijn is geïmplementeerd in Afdeling 3 van Titel 3 van Boek 6 van het BW (hierna: afdeling 6.3.3 BW). Ook de nieuwe Richtlijn wordt in die afdeling geïmplementeerd. Hierbij is zoveel mogelijk aangesloten bij de huidige opzet en systematiek van het BW. Waar dit niet mogelijk of zinvol was, is omwille van de rechtszekerheid zoveel mogelijk aangesloten bij de tekst van de Richtlijn. Verder is van de gelegenheid gebruik gemaakt om ouderwets taalgebruik op een paar punten te moderniseren. Daarnaast leidt de Richtlijn tot wijziging van enkele (andere) artikelen in de Boeken 6 en 7 BW en de invoeging van een artikel in de Overgangswet nieuw Burgerlijk Wetboek. De Richtlijn biedt slechts één lidstaatoptie, waarop hierna wordt ingegaan.

3.1.1 Afwijking van het ontwikkelingsrisicoverweer

Net als de huidige richtlijn,²⁹ biedt de Richtlijn lidstaten de mogelijkheid om af te wijken van het ontwikkelingsrisicoverweer (artikel 18 Richtlijn). Dit houdt in dat lidstaten maatregelen mogen handhaven of invoeren op grond waarvan marktdeelnemers aansprakelijk zijn, zelfs als zij bewijzen dat het op grond van de objectieve stand van de wetenschappelijke en technische kennis niet mogelijk was het gebrek te ontdekken op, kort gezegd, het moment dat het product in de handel werd gebracht (artikel 18 leden 1 en 2 Richtlijn). In afwijking van de huidige richtlijn, geldt voor onder de Richtlijn nieuw in te voeren maatregelen, dat zij a) worden beperkt tot specifieke productcategorieën, b)

²⁹ Zie artikel 15 lid 1, onderdeel b, van Richtlijn 85/374/EEG.

hun rechtvaardiging vinden in doelstellingen van algemeen belang en c) evenredig zijn (artikel 18 lid 3 Richtlijn). Een lidstaat dient de Europese Commissie in kennis te stellen van de tekst van de maatregel en te motiveren dat aan de hiervoor genoemde vereisten is voldaan (artikel 18 leden 4-5 Richtlijn). Nederland heeft tot op heden geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om af te wijken van het ontwikkelingsrisicoverweer.³⁰ Er zijn geen signalen ontvangen dat een dergelijke afwijking nu wel wenselijk zou zijn. Om die reden wordt voorgesteld het bestaande beleid voort te zetten.

3.2 Richtlijnbepalingen die geen wettelijke implementatie behoeven

In de bijgevoegde transponeringstabel wordt aangegeven welke richtlijnbepalingen geen implementatie behoeven, omdat zij reeds in Boek 6 BW zijn verankerd, niet aan de lidstaten zijn gericht of enkel een feitelijk handelen van de centrale overheid inhouden zonder dat derden daarop aanspraak hoeven te kunnen maken. Hieronder wordt een toelichting gegeven op de keuze om een aantal richtlijnbepalingen niet om te zetten.

Artikel 1 bevat het onderwerp en doel van de Richtlijn en behoeft daarom naar zijn aard geen implementatie. In afdeling 6.3.3 BW is wel verduidelijkt dat de risicoaansprakelijkheid ziet op schade van "natuurlijke personen" (zie het voorgestelde artikel 6:185 lid 1 BW).

Artikel 2 lid 1 betreft het temporele toepassingsbereik van de Richtlijn en behoeft daarom naar zijn aard geen implementatie. Artikel 2 lid 4, onderdeel a, bepaalt dat de Richtlijn geen afbreuk doet aan de toepasselijkheid van het Unierecht inzake persoonsgegevensbescherming.³¹ Deze bepaling legt verder geen verplichtingen op aan de lidstaten en behoeft daarom evenmin implementatie. Artikel 2 lid 4, onderdeel b, bepaalt dat de Richtlijn geen afbreuk doet aan de rechten die een benadeelde ontleent aan nationale regels inzake contractuele aansprakelijkheid of buitencontractuele aansprakelijkheid op andere gronden dan het gebrek van een product, zoals vastgesteld in de Richtlijn, waaronder de ter uitvoering van het Unierecht vastgestelde regels. Deze bepaling maakt reeds deel uit van de huidige regeling in afdeling 6.3.3 BW en is opgenomen in artikel 6:193 BW. In deze bepaling worden alleen redactionele wijzingen doorgevoerd. Artikel 2 lid 4, onderdeel c, bepaalt dat de Richtlijn geen afbreuk doet aan de rechten die een benadeelde ontleent aan bijzondere aansprakelijkheidsregelingen die op 30 juli 1985 in het nationale recht bestonden. Deze bepaling behoeft geen implementatie, omdat deze situatie zich in Nederland niet voordoet.

Artikel 3 betreft het harmonisatieniveau van de Richtlijn en behoeft daarom naar zijn aard geen implementatie.

³⁰ Zie voor de destijds gemaakte keuze (n.a.v. een SER-advies): *Kamerstukken II* 1985-1986, 19 636, nr. 3, p. 5-6.

³¹ Blijkens artikel 2 lid 4, onderdeel a, Richtlijn gaat het daarbij met name om Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming), Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie) en Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad.

In artikel 5 lid 1 is het recht opgenomen van iedere natuurlijke persoon die schade heeft geleden als gevolg van een gebrekkig product op vergoeding van zijn schade overeenkomstig de Richtlijn. Ingevolge artikel 6 lid 2 omvat dit recht op schadevergoeding alle materiële en immateriële verliezen die voortvloeien uit de in lid 1 van dat artikel genoemde schadesoorten, waarbij voor de mogelijkheid van een vergoeding van immateriële verliezen wordt verwezen naar het nationale recht. Deze beginselen maken reeds deel uit van het Nederlandse schadevergoedingsrecht. Zie artikel 6:95 BW voor het recht op vergoeding van vermogensschade en ander nadeel. De vergoeding van immateriële schade ('ander nadeel') is nader geregeld in artikel 6:106 BW. Ingevolge artikel 6 lid 3 doet de Richtlijn geen afbreuk aan het nationale recht met betrekking tot schadevergoeding uit hoofde van andere aansprakelijkheidsregelingen (bijvoorbeeld onrechtmatige daad). Deze bepaling is reeds vervat in artikel 6:193 BW en behoeft daarom geen implementatie.

Artikel 5 lid 2, onderdeel b, schrijft voor dat schadevergoedingsvorderingen op grond van de Richtlijn ook moeten kunnen worden ingesteld door een persoon die krachtens het Unie- of nationale recht namens een of meer benadeelden handelt. Deze bepaling behoeft geen implementatie, omdat het Nederlandse recht deze mogelijkheid al biedt. Zie artikel 3:305a BW e.v. voor het recht op collectieve actie.

Artikel 8 lid 5 biedt lidstaten de mogelijkheid om gebruik te maken van bestaande nationale sectorale compensatieregelingen of nieuwe regelingen vast te stellen om benadeelden op een passende wijze te compenseren. Lidstaten kunnen hiervoor kiezen als benadeelden geen schadevergoeding kunnen krijgen, omdat geen van de in artikel 8 leden 1-4 bedoelde personen aansprakelijk kan worden gesteld of omdat zij insolvent zijn of niet meer bestaan. Deze bepaling legt de lidstaten geen verplichtingen op en behoeft daarom niet te worden omgezet.

In artikel 9 zijn regels opgenomen voor de toegang tot bewijsmateriaal in gerechtelijke procedures over productaansprakelijkheid (zie hiervoor paragraaf 2.4 c. van deze memorie van toelichting). Deze procedurele regels zijn in overeenstemming met "het recht op inzage, afschrift of uittreksel van gegevens" in de artikelen 194 en 195 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv). Het richtlijnartikel behoeft daarom geen implementatie. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de Richtlijn de regels over de toegang tot bewijsmateriaal alleen harmoniseert voor aangelegenheden die door de Richtlijn worden geregeld. Niet door de Richtlijn geregeld zijn onder meer de regels over (i) de toegang tot bewijsmateriaal in procedures voorafgaand aan de gerechtelijke procedure ("preprocessueel inzagerecht"), (ii) de vraag hoe specifiek een verzoek om bewijsmateriaal moet zijn, (iii) derden, (iv) gevallen van declaratoire vorderingen en (v) sancties op de niet-naleving van de verplichting om toegang te verlenen tot bewijsmateriaal (zie artikel 9 lid 7 en overweging 43). Deze zaken zijn dus volledig overgelaten aan het nationale recht.

Artikel 10 lid 1 bepaalt dat de eiser (benadeelde) het gebrek van het product, de geleden schade en het oorzakelijk verband tussen dat gebrek en die schade moet bewijzen. Deze bepaling stemt overeen met die in de huidige richtlijn en is al geïmplementeerd in artikel 6:188 BW. In dit artikel wordt alleen een redactionele wijziging doorgevoerd.

Artikel 12 lid 1 regelt de hoofdelijke aansprakelijkheid van marktdeelnemers. Dit uitgangspunt maakt reeds deel uit van de huidige productaansprakelijkheidsregeling in afdeling 6.3.3 BW en is geregeld in artikel 6:189 BW. De bepaling behoeft daarom geen implementatie. In artikel 12 lid 2 is opgenomen dat een fabrikant die software als een component in een product integreert geen regresrecht heeft jegens de fabrikant van een gebrekkige softwarecomponent die schade veroorzaakt, als de laatstgenoemde fabrikant, kort gezegd, kwalificeert als een micro-onderneming of een kleine onderneming en partijen contractueel zijn overeengekomen dat de eerstgenoemde fabrikant afstand doet van zijn regresrecht. Deze bepaling behoeft niet te worden omgezet. De regresverhouding, waarvoor de Richtlijn in de artikelen 12 lid 1, 13 lid 2 en 14 naar het nationale recht verwijst, kan in Nederland nu ook al contractueel worden geregeld.

Artikel 14 bepaalt dat een marktdeelnemer die de schade van de benadeelde heeft vergoed het recht heeft om verhaal te nemen op andere op grond van artikel 8 aansprakelijke marktdeelnemers, overeenkomstig het nationale recht. Ook deze bepaling behoeft daarom geen implementatie. Voor het Nederlandse recht zijn de artikelen 6:10 BW in verbinding met de artikelen 6:102 lid 1 en 6:101 BW van belang.

In artikel 15 is opgenomen dat de aansprakelijkheid op grond van de Richtlijn ten aanzien van de benadeelde niet mag worden beperkt of uitgesloten door een contractuele bepaling of door het nationale recht. Dit voorschrift maakt reeds deel uit van de huidige productaansprakelijkheidsregeling in afdeling 6.3.3 BW en is geregeld in artikel 6:192 BW. In dat artikel wordt alleen een redactionele wijziging doorgevoerd.

Artikel 16 lid 2 bepaalt dat de Richtlijn het nationale recht inzake schorsing of stuiting van de in artikel 16 lid 1 bedoelde verjaringstermijn onverlet laat. Deze bepaling legt geen verplichtingen op aan de lidstaten en behoeft daarom geen implementatie. De stuiting van verjaringstermijnen is in het Nederlandse recht geregeld in de artikelen 3:316-3:319 BW.

Artikel 18 lid 1 biedt lidstaten de mogelijkheid om bestaande maatregelen te handhaven waarmee wordt afgeweken van het ontwikkelingsrisicoverweer. Zij dienen de Europese Commissie daarvan uiterlijk op 9 december 2026 in kennis te stellen. Deze situatie doet zich in Nederland niet voor, zodat deze bepaling geen implementatie behoeft. Artikel 18 leden 2 en 3 biedt lidstaten daarnaast de mogelijkheid om nieuwe maatregelen in te voeren of daarin wijzigingen aan te brengen op grond waarvan wordt afgeweken van het ontwikkelingsrisicoverweer. Nederland maakt van deze mogelijkheid geen gebruik (zie paragraaf 3.1.1 van deze memorie van toelichting). Artikel 18 behoeft om die reden ook overigens geen implementatie.

Ook artikel 19 lid 1 vereist geen omzetting. Het bevat een verplichting om alle onherroepelijke rechterlijke uitspraken van nationale hoven van beroep of hoogste nationale rechterlijke instanties in op grond van de Richtlijn ingeleide procedures te publiceren. Dit betreft een feitelijk handelen van de centrale overheid zonder dat derden daarop aanspraak hoeven te kunnen maken. In paragraaf 4 van deze memorie van toelichting wordt ingegaan op de wijze waarop hieraan uitvoering wordt gegeven. Artikel 19 lid 2 gaat over het opzetten en bijhouden van een databank met rechterlijke beslissingen. Deze bepaling is gericht tot de Europese Commissie en behoeft daarom geen implementatie.

Artikel 20 betreffende de evaluatie van de Richtlijn is aan de Europese Commissie gericht en behoeft daarom geen implementatie. Artikel 23 stelt de datum van inwerkingtreding vast en artikel 24 betreft de adressaten van de Richtlijn. Ook deze bepalingen behoeven naar hun aard niet te worden geïmplementeerd.

4. Gevolgen voor het bedrijfsleven, burgers en de rechtspraak (m.u.v. financiële gevolgen)

In deze paragraaf wordt ingegaan op de regeldruk. Die bestaat uit zogenoemde inhoudelijke nalevingskosten en de administratieve lasten. Het kabinet streeft ernaar de regeldruk voor bedrijven en burgers terug te dringen.³²

Bedrijfsleven en burgers

Dit wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de regeldruk van burgers. Het brengt verder geen inhoudelijke nalevingskosten mee voor het bedrijfsleven. Het voorstel leidt evenmin tot administratieve lasten voor het bedrijfsleven, omdat niet wordt voorzien in wettelijke informatieverplichtingen voor marktdeelnemers. Voor potentieel aansprakelijke marktdeelnemers die niet onder huidige richtlijn productaansprakelijkheid vallen (o.a. gemachtigden en de fulfilmentdienstverleners), geldt dat zij kennis zullen moeten nemen van de nieuwe regeling in afdeling 6.3.3 BW. De hieraan verbonden kosten zijn minimaal.³³

Raad voor de rechtspraak

Het voorstel heeft naar verwachting geen significante gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten. Het ruimere toepassingsbereik van afdeling 6.3.3 BW (onder meer de verruiming van het begrip 'product', het afschaffen van de franchise voor zaakschade en een bredere kring van aansprakelijke personen) zal mogelijk leiden tot een toename van het aantal rechtszaken op grond van de regeling van de productaansprakelijkheid. Hierbij zal echter vooral sprake zijn van een verschuiving van zaken op grond van onrechtmatige daad (of een andere grondslag) naar zaken op grond van de regeling in afdeling 6.3.3 BW. Dit maakt dat de toename van het totale aantal rechtszaken waarschijnlijk (zeer) beperkt zal zijn.

De Richtlijn bevat de verplichting om, in een gemakkelijk toegankelijk en elektronisch formaat, alle onherroepelijke uitspraken te publiceren van gerechtshoven en de Hoge Raad in procedures die op grond van de Richtlijn zijn ingeleid (artikel 19 lid 1 Richtlijn). Voor het publiceren van rechterlijke uitspraken heeft de rechterlijke macht richtlijnen opgesteld in het 'Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank Rechtspraak.nl'.³⁴ Op grond van artikel 5 van die selectiecriteria wordt een uitspraak altijd gepubliceerd, als deze mede de belangen raakt van natuurlijke of rechtspersonen die geen partij waren in het geding. Dit zal bij rechterlijke uitspraken over productaansprakelijkheid vaak het geval zijn. Om zeker te stellen dat uitspraken in een procedure die is ingeleid op grond van

³² Zie het Regeerprogramma, Uitwerking van het hoofdlijnenakkoord door het kabinet d.d. 13 september 2024, p. 117-119.

³³ Zie ook het Impact Assessment Report t.b.v. het Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on liability for defective products, p. 36 en 84: "There are no relevant administrative costs under the PLD in contrast to much product safety legislation, as there are no specific obligations or information requirements for economic operators. There will be one-off **familiarisation costs** for economic operators not previously covered as producers under the PLD, which are minimal."

³⁴ Gezamenlijk besluit van de Raad voor de rechtspraak, de Hoge Raad, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en de besturen van de rechtbanken, de gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 12 februari 2024: [Selectiecriteria uitspraken | Rechtspraak](#)

afdeling 6.3.3 BW worden gepubliceerd, zal dit met zoveel woorden in de tekst van de selectiecriteria worden opgenomen. De uitbreiding van de publicatieplicht is voor de Rechtspraak één van de stappen binnen de uitvoering van het programma 'Meer en Verantwoord Publiceren'³⁵ en vormt als zodanig geen extra last voor de gerechten. Ook voor de Hoge Raad vormt het voldoen aan de publicatieplicht op grond van de Richtlijn geen zwaardere uitvoeringslast. Op grond van artikel 3 van de selectiecriteria worden nu al nagenoeg alle uitspraken van de Hoge Raad gepubliceerd.

5. Financiële gevolgen

Bedrijfsleven en burgers

Dit wetsvoorstel heeft geen financiële gevolgen voor burgers. Het voorstel heeft mogelijk financiële gevolgen voor marktdeelnemers. Productaansprakelijkheid is in de regel meeverzekerd op de gewone Aansprakelijkheidsverzekering voor bedrijven (AVB).³⁶ Het merendeel van de betrokken marktdeelnemers heeft een dergelijke verzekering. Als marktdeelnemers aansprakelijk worden gesteld voor schade veroorzaakt door een gebrekkig product, dekt de aansprakelijkheidsverzekering in de regel de schadevergoeding en juridische kosten. Verzekeringspremies worden bepaald aan de hand van alle relevante nationale en internationale ontwikkelingen. Het ruimere toepassingsbereik van afdeling 6.3.3 BW alleen heeft in dit licht naar verwachting geen of hooguit een marginale betekenis. Voor marktdeelnemers zonder aansprakelijkheidsverzekering (dit is een minderheid) kan dit anders zijn. Zij kunnen worden geconfronteerd met directe schadevergoedingskosten en juridische kosten als de zaak voor de rechter komt.³⁷ Door het ruimere toepassingsbereik van afdeling 6.3.3 BW kunnen die kosten hoger zijn dan nu het geval is.

Raad voor de rechtspraak

Het voldoen aan de hiervoor genoemde verplichting tot het publiceren van onherroepelijke uitspraken van gerechtshoven en de Hoge Raad heeft geen financiële gevolgen voor de gerechten. Mede ten behoeve van de uitvoering van het programma Meer en Verantwoord Publiceren zijn aan de Rechtspraak extra middelen toegekend in de prijsafspraken 2023-2025.³⁸

Rijksoverheid

Dit wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor de Rijksbegroting.

6. Advies en consultatie

PM

7. Overgangsrecht en inwerkingtreding

De Richtlijn is alleen van toepassing op producten die op of na 9 december 2026 in de handel zijn gebracht of in gebruik zijn gesteld. Dit wetsvoorstel moet daarom ook alleen

³⁵ Projectplan Meer én Verantwoord Publiceren, WOO-besluit Raad voor de rechtspraak van 22 november 2022 [Besluiten Wet open overheid 2022 | Raad voor de rechtspraak](#).

³⁶ Zie ook C.J.J.M. Stolker, Groene Serie Onrechtmatige daad, afd. 3 Boek 6 BW, aant. 3.3 (actueel t/m 09-12-2022).

³⁷ Zie ook het Impact Assessment Report t.b.v. het Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on liability for defective products, p. 30, 36-37, 56, 76 en 85.

³⁸ *Kamerstukken II 2022-2023*, 36200 VI, nr. 5, Brief Prijsafspraken 2023-2025.

van toepassing zijn op die producten. De datum van inwerkingtreding wordt bij koninklijk besluit bepaald.

II. ARTIKELSGEWIJS

Artikel I

Onderdeel A, wijziging artikel 173 lid 2 (kanalisatiebepaling bezittersaansprakelijkheid)

De Richtlijn noodzaakt tot aanpassing van de kanalisatiebepaling in artikel 6:173 lid 2 BW. Artikel 6:173 BW is opgenomen in Afdeling 2 van Titel 3 van Boek 6 BW, die ziet op kwalitatieve aansprakelijkheid voor personen en zaken. Artikel 6:173 BW regelt de risicoaansprakelijkheid van de *bezitter* van een 'gebrekkige'³⁹ roerende zaak. Als een dergelijke zaak schade veroorzaakt, kan het zijn dat op grond van afdeling 6.3.3 BW óók de producent aansprakelijk is. De kanalisatiebepaling in artikel 6:173 lid 2 BW regelt dat de bezitter in dat geval niet aansprakelijk is: de aansprakelijkheid wordt 'gekanaliseerd' naar de producent.⁴⁰ Hierop gelden twee uitzonderingen. De bezitter is wel aansprakelijk, als, kort gezegd, aannemelijk is dat het gebrek pas na het in het verkeer brengen van het product is ontstaan (artikel 6:173 lid 2, onderdeel a, BW) of als het zaakschade betreft die op grond van de in afdeling 6.3.3 BW geregelde franchise niet voor vergoeding in aanmerking komt (artikel 6:173 lid 2, onderdeel b, BW).⁴¹ In die situaties kan de producent niet worden aangesproken op grond van de regeling in afdeling 6.3.3 BW (zie artikel 6:185 lid 1, onderdeel b, BW en artikel 6:190 lid 1, onderdeel b, BW).

Onderdeel A brengt wijzigingen aan in de hiervoor genoemde uitzonderingen op 'kanalisatie' naar de producent (artikel 6:173 lid 2, onderdelen a en b, BW). Die wijzigingen hangen allereerst samen het uitbreiden van de productaansprakelijkheid op grond van de Richtlijn. Die uitbreiding leidt ertoe dat de aansprakelijkheid van de bezitter in artikel 6:173 BW spiegelbeeldig wordt beperkt. Daarnaast vloeien de voorgestelde wijzigingen voort uit wijzigingen in de Richtlijn die van meer terminologische aard zijn.

Voorgesteld wordt de voorwaarde in onderdeel a, die samengevat inhoudt dat het gebrek is ontstaan nadat het product in het verkeer is gebracht, op twee manieren aan te

³⁹ Artikel 6:173 lid 1 spreekt van een roerende zaak die "niet voldoet aan de eisen die men in de gegeven omstandigheden aan de zaak mag stellen".

⁴⁰ Zie voor de strekking van deze bepaling: Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Boek 6 1990, p. 1386. Zie ook Asser/Sieburgh 6-IV 2023/228: "[De kanalisatiebepaling] berust enerzijds op het uitgangspunt dat het opleggen van dubbele risicoaansprakelijkheid dient te worden vermeden, zodat de bezitter (c.q. de bedrijfsmatige gebruiker) van een gebrekkig product niet aansprakelijk moet zijn naast degene die het product heeft geproduceerd; daarom wordt de aansprakelijkheid naar die producent 'gekanaliseerd'. Anderzijds heeft de wetgever het in beginsel onredelijk geoordeeld de bezitter van een gebrekkig product aansprakelijk te stellen in gevallen waarin het regime van de richtlijn aansprakelijkheid van de producent niet aanvaardt; (...) De gedachte is dus deze, dat wanneer de producent ondanks zijn verantwoordelijkheid voor het op de markt brengen van een gebrekkig product niet aansprakelijk is, de bezitter of gebruiker ook niet aansprakelijk behoort te zijn, waarbij bedacht moet worden dat hij, zo hij wél uit art. 6:173 BW zou kunnen worden aangesproken, ook geen regres op de producent zou kunnen uitoefenen."

⁴¹ Hiermee wordt dus een uitzondering gemaakt op het uitgangspunt dat de bezitter van een gebrekkig product niet aansprakelijk is in gevallen waarin er geen aansprakelijkheid van de producent bestaat op grond van de richtlijn productaansprakelijkheid. De uitzondering in onderdeel a is opgenomen, omdat het in dit geval wel redelijk werd geacht dat de bezitter het risico van een gebrekkige roerende zaak jegens derden draagt. Dit gebrek kan bijvoorbeeld zijn ontstaan door het gebruik dat hij van de zaak heeft gemaakt. Zie Asser/Sieburgh 6-IV 2023/228.

passen. In de eerste plaats wordt de aanduiding "in het verkeer is gebracht" vervangen door "in de handel werd gebracht, in gebruik werd gesteld of, in het geval van een distributeur (...), op de markt werd aangeboden" (zie toelichting bij Onderdeel D, eerste lid). In de tweede plaats wordt hieraan aan een cumulatieve voorwaarde toegevoegd in onderdeel b (nieuw). Deze nieuwe voorwaarde beperkt de aansprakelijkheid van de bezitter. Dit hangt samen met artikel 11 lid 2 van de Richtlijn, dat een uitzondering bevat op de vrijstellingsgrond in artikel 11, onderdeel c, van de Richtlijn. Op grond hiervan is een marktdeelnemer in de toekomst ook aansprakelijk voor het gebrek van een product, als dat gebrek, kort gezegd, is ontstaan nadat het product in het verkeer is gebracht, en te wijten is aan a) een bijbehorende dienst, b) software, met inbegrip van software-updates of -upgrades, c) een ontbreken van software-updates of -upgrades die nodig zijn om de veiligheid te handhaven of d) een ingrijpende wijziging van het product. Dit onder de voorwaarde dat de marktdeelnemer over de omstandigheden in a) tot en met d) zeggenschap heeft. Deze uitbreiding van de productaansprakelijkheid (zie toelichting bij Onderdeel D, tweede lid), leidt tot een omgekeerd evenredige beperking van de bezittersaansprakelijkheid ex artikel 6:173 BW.

Tot slot komt de uitzondering in het huidige onderdeel b te vervallen. Dit houdt verband met het vervallen van de franchise voor zaakschade.⁴² Nu de marktdeelnemer op grond van de Richtlijn aansprakelijk is voor zaakschade onder de € 500,-, ligt het voor de hand om de aansprakelijkheid voortaan ook in die gevallen naar de marktdeelnemer te kanaliseren.

Onderdeel B, vervanging "Produktaansprakelijkheid" door "Productaansprakelijkheid"

Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om de ouderwetse spellingswijze in het opschrift van afdeling 6.3.3 BW te vervangen.

Onderdeel C, invoeging artikel 184a (definitiebepalingen en toepassingsbereik)

Lid 1; definitiebepalingen

In lid 1 zijn definitiebepalingen opgenomen van begrippen die in afdeling 6.3.3 BW voorkomen of hiervoor relevant zijn. De definitiebepalingen zijn woordelijk overgenomen uit artikel 4, onder 1-18, Richtlijn en alleen van toepassing op afdeling 6.3.3 BW. Hierna wordt ingegaan op de *onderdelen a tot en met e, g tot en met o en r* waarin de begrippen "product", "digitaal fabricagedossier", "bijbehorende dienst", "component", "zeggenschap van de fabrikant", "op de markt aanbieden", "in de handel brengen", "in gebruik stellen", "fabrikant", "gemachtigde", "importeur", "fulfilmentdienstverlener", "distributeur", "marktdeelnemer" en "ingrijpende wijziging" worden gedefinieerd. De *onderdelen f, p en q* behoeven geen afzonderlijke toelichting, omdat zij voor de definitie van "gegevens", "onlineplatform" en "bedrijfsgeheim" enkel verwijzen naar definities in andere Uniewetgeving. De definities van de EU-verordeningen en -richtlijnen in de *onderdelen s tot en met w* zijn uitsluitend opgenomen om daar in de andere

⁴² Hiermee wordt bedoeld op het niet terugkeren in de Richtlijn van een met artikel 9, aanhef en onder b, van Richtlijn 85/374/EG vergelijkbare bepaling. Deze bepaling luidt voor zover relevant: "Onder "schade" in de zin van artikel 1 wordt verstaan: b) beschadiging of vernietiging van een andere zaak dan het gebrekkige product, met toepassing van een franchise ten belope van 500 Ecu, (...)". Deze bepaling is geïmplementeerd in artikel 6:190, eerste lid, onderdeel b, en tweede lid, BW. Dit wetsvoorstel strekt tot aanpassing van dat artikel, waarbij de bepalingen over de franchise komen te vervallen (zie Artikel I, onderdeel I).

definitiebepalingen kortheidshalve naar te kunnen verwijzen. Ook deze onderdelen behoeven daarom geen nadere toelichting.

Onderdeel a (product)

Onder het begrip "product" vallen alle roerende zaken, ook nadat deze zijn geïntegreerd in of onderling zijn verbonden met een andere roerende of onroerende zaak. Ook elektriciteit en grondstoffen, zoals gas en water, zijn producten. Daarnaast is bepaald dat software en digitale fabricagedossiers als "product" moeten worden beschouwd. Het begrip 'software' moet ruim worden uitgelegd. Hieronder vallen onder meer besturingssystemen, firmware, computerprogramma's, applicaties en AI-systemen, ongeacht de wijze van levering of gebruik. Het maakt dus niet uit of de software op een apparaat is opgeslagen, via een communicatienetwerk of cloudtechnologieën toegankelijk is, of wordt geleverd via een software-als-service-model (zie overweging 13). Informatie mag echter niet als een product worden beschouwd.⁴³ De productaansprakelijkheidsregels in afdeling 6.3.3 BW zijn daarom niet van toepassing op de inhoud van digitale bestanden, zoals mediabestanden of e-boeken of de enkele broncode van software (zie overweging 13).

Onderdeel b (digitaal fabricagedossier)

Onder het begrip "digitaal fabricagedossier" wordt verstaan: een digitale versie van of een digitale template voor een roerende zaak die de functionele informatie bevat die nodig is om een tastbaar voorwerp te produceren door de geautomatiseerde besturing van machines of gereedschappen mogelijk te maken, zoals boormachines, draaibanken, molens en 3D-printers (zie overweging 16). Digitale fabricagedossiers worden voor de toepassing van afdeling 6.3.3 BW als "product" beschouwd (zie toelichting bij onderdeel a). Dit betekent bijvoorbeeld dat een gebrekkig computerondersteund ontwerpbestand dat in het kader van een handelsactiviteit is ontwikkeld of geleverd, tot aansprakelijkheid op grond van deze afdeling kan leiden. Bijvoorbeeld als dit bestand is gebruikt voor het maken van een 3D-geprint voorwerp, dat hierdoor schade veroorzaakt (zie overweging 16).

Onderdeel c (bijbehorende dienst)

Onder het begrip "bijbehorende dienst" vallen digitale diensten die zodanig in een product zijn geïntegreerd of daarmee onderling zijn verbonden dat het product zonder die dienst een of meer van zijn functies niet zou kunnen vervullen. Voor voorbeelden wordt verwezen naar paragraaf 2.4 van het algemeen deel van deze memorie van toelichting. Bijbehorende diensten moeten worden beschouwd als componenten van het product waarin zij zijn geïntegreerd of waarmee zij onderling zijn verbonden wanneer zij onder zeggenschap van de fabrikant van dat product staan (zie overweging 17). Zie over de begrippen "component" en "zeggenschap van de fabrikant" de toelichting bij de onderdelen d en e. Internettoegangsdiensten mogen niet worden aangemerkt als "bijbehorende diensten". Die diensten kunnen niet worden beschouwd als onderdeel van een product waarover de fabrikant zeggenschap heeft. Het zou daarom onredelijk zijn om fabrikanten aansprakelijk te stellen voor schade die wordt veroorzaakt door tekortkomingen in internettoegangsdiensten. Dit neemt echter niet weg dat een product

⁴³ Dit is in overeenstemming met rechtspraak van het HvJEU over de huidige richtlijn productaansprakelijkheid. Zie HvJEU 10 juni 2021, zaak C-65/20, ECLI:EU:C:2021:471 (KRONE), waarin het HvJEU oordeelde dat een exemplaar van een gedrukte krant geen "gebrekkig product" is in de zin van die richtlijn. De krant behandelde die een paramedisch onderwerp en gaf daarbij een onjuist gezondheidsadvies over het gebruik van een plant. Hierdoor leed een lezer die dit advies opvolgde gezondheidsschade.

dat afhankelijk is van internettoegangsdiensten en er niet in slaagt de veiligheid te handhaven als de internetverbinding wegvalt als "gebrekkig" kan worden beschouwd in de zin van afdeling 6.3.3 BW (zie overweging 17).

Onderdeel d (component)

Onder het begrip "component" wordt verstaan: elk materieel of immaterieel voorwerp ("intangible item") dat, of elke grondstof of bijbehorende dienst die in een product is geïntegreerd of daarmee onderling is verbonden. Bij "immaterieel voorwerp" kan bijvoorbeeld worden gedacht aan software.

Onderdeel e (zeggenschap van de fabrikant)

Het begrip "zeggenschap van de fabrikant" is overgenomen uit artikel 4, onder 5, Richtlijn en omvat verschillende situaties. In de eerste plaats is sprake van zeggenschap van de fabrikant als de fabrikant zelf een component, waaronder begrepen software-updates of -upgrades, integreert in of onderling verbindt met een product, of als hij deze zelf levert. Er is eveneens sprake van zeggenschap van de fabrikant als hij toestemming geeft voor of instemt met de integratie, onderlinge verbinding of levering van een component door een derde (zie subonderdeel 1, aanhef en onder i). Hiervan is bijvoorbeeld sprake als de fabrikant van een slim huishoudelijk apparaat ermee instemt dat software-updates voor het apparaat van de fabrikant door een derde worden geleverd (zie overweging 18). Een fabrikant mag echter niet worden geacht te hebben ingestemd met integratie of onderlinge verbinding om de enkele reden dat hij de technische mogelijkheid tot integratie of onderlinge verbinding verschaft, bepaalde merken aanbeveelt of doordat hij potentiële bijbehorende diensten of componenten niet verbiedt (zie overweging 18). In de tweede plaats is sprake "zeggenschap van de fabrikant" als de fabrikant het product zelf wijzigt, waaronder begrepen ingrijpende wijzigingen (zie over het begrip "ingrijpende wijziging" de toelichting bij onderdeel r) of als hij toestemming geeft voor of instemt met wijziging van het product door een derde (zie subonderdeel 1, aanhef en onder ii). Tot slot, en in de derde plaats, moet zeggenschap van de fabrikant worden aangenomen als hij zelf of via een derde software-updates of -upgrades kan leveren (zie subonderdeel 2).

Onderdelen g, h en i (op de markt aanbieden, in de handel brengen en in gebruik stellen)

In deze onderdelen worden de begrippen "op de markt aanbieden", "in de handel brengen" en "in gebruik stellen" gedefinieerd. Deze bepalingen zijn overgenomen uit artikel 4, onder 7-9, Richtlijn. Onder het begrip "op de markt aanbieden" wordt verstaan het in het kader van een handelsactiviteit al dan niet tegen betaling verstrekken van een product met het oog op distributie, consumptie of gebruik op de markt van de EU (onderdeel g). Hieronder vallen bijvoorbeeld ook producten die worden geleverd in het kader van een sponsoringscampagne of producten die worden vervaardigd voor de met overheidsmiddelen gefinancierde dienstverlening, aangezien die vorm van levering hoe dan ook een economisch of commercieel karakter heeft (zie overweging 26). Onder het begrip "in de handel brengen" wordt verstaan het voor het eerst in de EU op de markt aanbieden van een product (onderdeel h). Het begrip "in gebruik stellen" is gedefinieerd als het al dan niet tegen betaling voor het eerst gebruiken van een product in de EU in het kader van een handelsactiviteit, wanneer dat product vóór het eerste gebruik ervan niet in de handel is gebracht (onderdeel i). Dit begrip is relevant voor producten die niet vóór hun eerste gebruik in de handel worden gebracht, zoals het geval kan zijn bij liften, machines of medische hulpmiddelen (zie overweging 26).

Onderdeel j (fabrikant)

De bescherming van natuurlijke personen vereist dat elke fabrikant die bij het productieproces betrokken is, aansprakelijk kan worden gesteld als een product of een door die fabrikant geleverde component gebrekkig is (zie overweging 36). Artikel 4, onder 10, Richtlijn kent dan ook een ruime definitie van "fabrikant". Die definitie is overgenomen in onderdeel j. Onder "fabrikant" wordt in de eerste plaats verstaan een natuurlijke persoon of rechtspersoon die een product ontwikkelt, vervaardigt of produceert (subonderdeel 1). In de tweede plaats wordt als fabrikant aangemerkt degene die het product heeft ontworpen of vervaardigt, of die zich, door zijn of haar naam, handelsmerk of andere onderscheidende kenmerken op dat product aan te brengen presenteert als de fabrikant ervan (subonderdeel 2). Uit rechtspraak van het Hof van Justitie van de EU (HvJEU)⁴⁴ blijkt dat dit criterium met het oog op de bescherming van natuurlijke personen ruim moet worden uitgelegd. Tot slot wordt ook degene die een product voor eigen gebruik ontwikkelt, vervaardigt of produceert beschouwd als fabrikant (subonderdeel 3).

Onderdelen k en l (gemachtigde en importeur)

In de onderdelen k en l zijn de begripsbeschrijvingen van "gemachtigde" en "importeur" overgenomen uit artikel 4, onder 11 en 12, Richtlijn. Onder "gemachtigde" wordt verstaan een in de EU gevestigde natuurlijke persoon of rechtspersoon die schriftelijk door een fabrikant is gemachtigd om namens die fabrikant specifieke taken te vervullen. Hierbij gaat het om het uitvoeren van bepaalde taken uit hoofde van Uniewetgeving, bijvoorbeeld op grond van de wetgeving inzake productveiligheid⁴⁵ en markttoezicht⁴⁶ (zie overweging 37). Een "importeur" is een natuurlijke persoon of rechtspersoon die een product uit een derde land in de EU in de handel brengt. Deze definitie sluit aan bij de definitie van importeur in de Uniewetgeving inzake productveiligheid en markttoezicht.⁴⁷

Onderdeel m (fulfilmentdienstverlener)

Het begrip "fulfilmentdienstverlener" is overgenomen uit artikel 4, onder 13, Richtlijn. Hierin is het gedefinieerd als een natuurlijke persoon of rechtspersoon die in het kader van een handelsactiviteit ten minste twee van de volgende diensten aanbiedt: opslag, verpakking, adressering en verzending van een product, zonder eigenaar van dat product te zijn. Hierop geldt een uitzondering voor postdiensten zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 1, van Richtlijn 97/67/EG, pakketbezorgdiensten zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 2, van Verordening (EU) 2018/644 en alle andere postdiensten of vrachtovervoerdiensten. Deze definitie sluit aan bij de definitie van

⁴⁴ Zie HvJEU 19 december 2024, C-157/23, ECLI:EU:C:2024:1045 (*Ford Italia*), waarin artikel 3 lid 1 van Richtlijn 85/374/EEG - dat een met artikel 4 onder 10, subonderdeel 2, van de Richtlijn vergelijkbare bepaling bevat - aldus wordt uitgelegd dat de leverancier van een gebrekkig product moet worden beschouwd als "eenieder die zich als producent [van dat product] presenteert" in de zin van die bepaling, wanneer deze leverancier zijn naam, zijn merk of een ander onderscheidingsteken niet fysiek op dat product heeft aangebracht, maar het merk dat de producent op het product heeft aangebracht overeenstemt met, ten eerste, de naam of een onderscheidingsteken van die leverancier en, ten tweede, de naam van de producent.

⁴⁵ Zie bijvoorbeeld artikel 10 van Verordening (EU) 2023/988 van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 2023 inzake algemene productveiligheid, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1025/2012 van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn (EU) 2020/1828 van het Europees Parlement en de Raad, en tot intrekking van Richtlijn 2001/95/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 87/357/EEG van de Raad (hierna: Verordening (EU) 2023/988).

⁴⁶ Zie bijvoorbeeld artikel 5 in verbinding met artikel 4, leden 2, onder c, en 3 van Verordening (EU) 2019/1020 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende markttoezicht en conformiteit van producten en tot wijziging van Richtlijn 2004/42/EG en de Verordeningen (EG) nr. 765/2008 en (EU) nr. 305/2011 (hierna: Verordening (EU) 2019/1020).

⁴⁷ Zie artikel 3 onder 10 van Verordening (EU) 2023/988 en artikel 3 onder 9 van Verordening (EU) 2019/1020.

fulfilmentdienstverlener in de Uniewetgeving inzake productveiligheid en markttoezicht.⁴⁸ Omwille van de leesbaarheid is in onderdeel m een verkorte verwijzing naar de relevante EU-regelgeving opgenomen.

Onderdeel n (distributeur)

Het begrip "distributeur" is overgenomen uit artikel 4, onder 14, Richtlijn. Daaronder wordt verstaan een andere natuurlijke persoon of rechtspersoon in de toeleveringsketen dan de fabrikant of de importeur die een product op de markt aanbiedt. Deze definitie sluit aan bij de definitie van distributeur in de Uniewetgeving inzake productveiligheid en markttoezicht.⁴⁹

Onderdeel o (marktdeelnemer)

Het begrip "marktdeelnemer" is overgenomen uit artikel 4, onder 15, Richtlijn en omvat personen die op grond van de Richtlijn aansprakelijk kunnen worden gesteld voor de door een gebrekkig product veroorzaakte schade. Onder dit overkoepelende begrip vallen: een fabrikant van een product of een component, een aanbieder van een bijbehorende dienst, een gemachtigde, een importeur, een fulfilmentdienstverlener en een distributeur. Deze begrippen zijn hiervoor al toegelicht.

Onderdeel r (ingrijpende wijziging)

Dit onderdeel bevat een begripsomschrijving van "ingrijpende wijziging". Deze bepaling is overgenomen uit artikel 4, onder 18, Richtlijn. Of een wijziging van een product, nadat het in de handel is gebracht of in gebruik is gesteld, ingrijpend is, moet worden bepaald aan de hand van criteria die zijn vastgesteld in de toepasselijke Unie- of nationaalrechtelijke regels inzake productveiligheid⁵⁰ (subonderdeel 1). Indien dergelijke criteria voor het betrokken product niet zijn vastgesteld, moet als ingrijpend worden beschouwd een wijziging (i) die de oorspronkelijke prestaties, het doel of het type van het product verandert zonder dat dit was voorzien in de oorspronkelijke risicobeoordeling van de fabrikant én (ii) die de aard van het gevaar verandert, een nieuw gevaar creëert of het risiconiveau verhoogt (subonderdeel 2). Voor wijzigingen door middel van een software-update of upgrade gelden dezelfde uitgangspunten als voor wijzigingen die op andere manieren worden aangebracht. Wanneer een ingrijpende wijziging wordt aangebracht door middel van een software-update of upgrade, of als gevolg van het voortdurende leren van een AI-systeem, moet het ingrijpend gewijzigde product worden geacht op de markt te zijn aangeboden of in gebruik te zijn gesteld op het moment dat die wijziging daadwerkelijk wordt doorgevoerd (zie overweging 40).

Lid 2; uitzonderingen op toepassingsbereik

Lid 2 geeft de uitzonderingen op het toepassingsbereik van afdeling 6.3.3 BW. Deze uitzonderingen corresponderen met de uitzonderingen op het toepassingsbereik van de Richtlijn (artikel 2 leden 2 en 3 Richtlijn).

⁴⁸ Zie artikel 3 onder 12 van Verordening (EU) 2023/988 en artikel 3 onder 11 van Verordening (EU) 2019/1020.

⁴⁹ Zie artikel 3 onder 11 van Verordening (EU) 2023/988 en artikel 3 onder 10 van Verordening (EU) 2019/1020.

⁵⁰ In overweging 39 van de Richtlijn is verduidelijkt dat onder Uniewetgeving in ieder geval Verordening (EU) 2023/988 wordt begrepen.

Lid 2, onderdeel a, geeft uitvoering aan artikel 2 lid 2 Richtlijn. Dit bepaalt dat de Richtlijn niet van toepassing is op gratis en opensourcesoftware die buiten het kader van een handelsactiviteit wordt ontwikkeld en geleverd. Hetzelfde moet daarom gelden voor afdeling 6.3.3 BW. Bij gratis en opensourcesoftware wordt de broncode openlijk gedeeld en hebben gebruikers onbelemmerd toegang tot de software of gewijzigde versies daarvan en kunnen zij deze gebruiken, wijzigen en herverdelen. Gratis en opensourcesoftware kan bijdragen tot onderzoek en innovatie op de interne markt. Voor dergelijke software gelden licenties die iedereen de vrijheid geeft om de software te gebruiken, te kopiëren, te verspreiden, te bestuderen, te wijzigen en te verbeteren. Als de Richtlijn van toepassing zou zijn op gratis en opensourcesoftware die buiten het kader van een handelsactiviteit wordt geleverd, zou dat innovatie en onderzoek belemmeren (zie overweging 14). De Richtlijn (en daarmee afdeling 6.3.3 BW) is wel van toepassing op opensourcesoftware die in het kader van een handelsactiviteit wordt geleverd. Hiervan is sprake als die software wordt geleverd in ruil voor een prijs of voor persoonsgegevens die niet uitsluitend worden gebruikt om de beveiliging, comptabiliteit of interoperabiliteit van de software te verbeteren (zie overweging 14). De Richtlijn is ook van toepassing als gratis en opensourcesoftware die buiten het kader van handelsactiviteit wordt geleverd gebrekkig is en tot schade leidt, nadat een fabrikant die software als component heeft geïntegreerd in een product in het kader van een handelsactiviteit. In dat geval is die fabrikant aansprakelijk voor de schade als gevolg van de gebrekkige software. De softwarefabrikant is in dat geval niet aansprakelijk op grond van afdeling 6.3.3 BW (zie overweging 15).

Lid 2, onderdeel b, implementeert artikel 2 lid 3 Richtlijn. Dit bepaalt dat de Richtlijn niet van toepassing is op schade ten gevolge van nucleaire ongevallen, voor zover de aansprakelijkheid voor dergelijke schade op grond van door de lidstaten geratificeerde internationale verdragen wordt gedekt. De verdragen waar het voor Nederland om gaat, zijn:

- het op 29 juli 1960 te Parijs tot stand gekomen Verdrag inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie (*Trb.* 1961, 27; 1962, 64), zoals gewijzigd bij het op 28 januari 1964 te Parijs gesloten Aanvullend Protocol bij dit Verdrag (*Trb.* 1964, 178), bij het op 16 november 1982 te Parijs gesloten Protocol bij dit Verdrag (*Trb.* 1983, 80) en bij het op 12 februari 2004 te Parijs gesloten Protocol bij dit Verdrag (*Trb.* 2005, 89);
- het op 31 januari 1963 te Brussel tot stand gekomen Verdrag tot aanvulling van het Verdrag van Parijs van 29 juli 1960 inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie (*Trb.* 1963, 171), zoals gewijzigd bij het op 28 januari 1964 te Parijs gesloten Aanvullend Protocol bij dit Verdrag (*Trb.* 1964, 179), bij het op 16 november 1982 te Parijs gesloten Protocol bij dit Verdrag (*Trb.* 1983, 81) en bij het op 12 februari 2004 te Parijs gesloten Protocol bij dit Verdrag (*Trb.* 2005, 90); en
- het op 25 mei 1962 te Brussel tot stand gekomen Verdrag inzake de aansprakelijkheid van exploitanten van nucleaire schepen, met Aanvullend Protocol (*Trb.* 1968, 90).

Het laatstgenoemde verdrag is op 20 maart 1974 door het Koninkrijk der Nederlanden voor Nederland geratificeerd, maar (nog) niet in werking getreden. In lid 2, onderdeel b, subonderdeel 3°, wordt dit verdrag daarom alleen genoemd voor het geval dat nog gebeurt.

Onderdeel D, wijziging artikel 185 (aansprakelijkheid, vrijstelling en vermindering van aansprakelijkheid)

Lid 1; aansprakelijkheid en vrijstellingsgronden

Het voorgestelde artikel 6:185 BW sluit qua opzet aan bij het huidige artikel 6:185 BW. In lid 1 wordt vooropgesteld dat de marktdeelnemer aansprakelijk is voor de schade van natuurlijke personen veroorzaakt door een gebrekkig product (vgl. artikel 1 Richtlijn). Vervolgens wordt hierop een uitzondering gemaakt (de "tenzij-clausule"). De marktdeelnemer is vrijgesteld van aansprakelijkheid als hij aannemelijk maakt en, indien nodig, bewijst dat er sprake is van één van de in de onderdelen a t/m g genoemde omstandigheden. Dit betreft de implementatie van de vrijstellingsgronden in artikel 11 lid 1, onderdelen a t/m g, Richtlijn.⁵¹

Met het oog op een eerlijke risicoverdeling, moeten marktdeelnemers van hun aansprakelijkheid worden vrijgesteld als zij kunnen bewijzen dat er sprake is van specifieke ontlastende omstandigheden (zie overweging 49). Zo mogen marktdeelnemers niet aansprakelijk worden gesteld als zij kunnen bewijzen dat een ander dan zichzelf het product tegen hun wil uit het vervaardigingsproces heeft gehaald (onderdelen a en b) of dat het gebrek van het product te wijten is aan de naleving van wettelijke vereisten (onderdeel d). Marktdeelnemers worden eveneens van hun aansprakelijkheid vrijgesteld als zij bewijzen dat het niet mogelijk was om het gebrek te ontdekken op grond van de stand van de wetenschappelijke en technische kennis op het tijdstip waarop het product in de handel werd gebracht of in gebruik werd gesteld dan wel gedurende de periode waarin de fabrikant de zeggenschap over het product had (onderdeel e). Dit wordt ook wel het "ontwikkelingsrisicoverweer" genoemd. De "stand van de wetenschappelijke en technische kennis" moet worden bepaald aan de hand van het meest geavanceerde niveau van toegankelijke objectieve kennis gedurende de periode waarin de fabrikant zeggenschap over het product had (zie overweging 52). Het gaat hierbij dus niet om de feitelijke (subjectieve) kennis die de betrokken marktdeelnemer op het genoemde tijdstip had. Voor de mogelijkheid tot afwijking van het ontwikkelingsverweer wordt verwezen naar paragraaf 3.1.1 van het algemeen deel van deze memorie van toelichting.

Specifiek voor de fabrikant van een gebrekkige component geldt, dat hij wordt vrijgesteld van aansprakelijkheid als hij bewijst dat het gebrek van het product waarin die component is geïntegreerd is toe te schrijven aan het ontwerp van dat product of aan de instructies die de fabrikant van dat product aan hem heeft verstrekt (onderdeel f). Nieuw vergeleken met de huidige richtlijn (en het huidige artikel 6:185 lid 1 BW), is dat een persoon die het product ingrijpend wijzigt als bedoeld in artikel 6:187 lid 2 BW wordt vrijgesteld van aansprakelijkheid als hij bewijst dat het gebrek dat die de schade heeft veroorzaakt, verband houdt met een onderdeel van het product waarop de wijziging geen betrekking heeft (onderdeel g).

Tot slot worden marktdeelnemers in beginsel vrijgesteld van aansprakelijkheid als zij bewijzen dat het aannemelijk is dat het gebrek dat de schade heeft veroorzaakt, niet bestond op het tijdstip waarop zij het product in de handel brachten of in gebruik stelden, of dat dit gebrek na dat tijdstip is ontstaan (onderdeel c). Het tijdstip waarop

⁵¹ Deze gronden komen grotendeels overeen met de vrijstellingsgronden in artikel 7 van Richtlijn 85/374/EEG (geïmplementeerd in het huidige artikel 6:185 lid 1, onderdelen a t/m f, BW).

een product in de handel wordt gebracht of in gebruik wordt gesteld is doorgaans het tijdstip waarop de fabrikant niet langer de zeggenschap over het product heeft, terwijl het voor distributeurs het tijdstip is waarop zij het product op de markt aanbieden (zie overweging 50).

Lid 2; uitzondering op de vrijstellingsgrond in onderdeel c

Lid 2 implementeert artikel 11 lid 2 Richtlijn. Hierin is een uitzondering opgenomen op de vrijstellingsgrond in artikel 11 lid 1, onderdeel c, Richtlijn. Een marktdeelnemer wordt niet vrijgesteld van aansprakelijkheid als het gebrek van het product te wijten is aan, en op voorwaarde dat de fabrikant daarover zeggenschap heeft, a) een bijbehorende dienst, b) software, met inbegrip van updates of upgrades, c) het ontbreken van software-updates of -upgrades die nodig zijn om de veiligheid te handhaven, of d) een ingrijpende wijziging van het product. In dat geval is de fabrikant dus (wel) aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door een gebrekkig product, óók als dat gebrek nog niet bestond toen hij het product in de handel bracht of in gebruik stelde. Indien bijvoorbeeld een slimme televisie wordt aangeboden als een televisie voorzien van een videoapplicatie, maar de gebruiker de applicatie na de aankoop van de televisie moet downloaden van de website van een derde, moet de televisiefabrikant, naast de fabrikant van de videoapplicatie, aansprakelijk blijven voor schade die wordt veroorzaakt door het gebrek van de videoapplicatie. Ook al is dat gebrek pas ontstaan, nadat de televisie in de handel is gebracht (zie overweging 50).

Leden 3 en 4; vermindering of opheffing van aansprakelijkheid

De voorgestelde wijzigingen in de (nieuwe) leden 3 en 4 zijn vooral redactioneel van aard. Voor het overige corresponderen deze leden nu al met artikel 13 leden 2 respectievelijk 1 Richtlijn. Artikel 13 lid 2 bepaalt, kort gezegd, dat de aansprakelijkheid van een marktdeelnemer kan worden verminderd of opgeheven wanneer de schade mede wordt veroorzaakt door eigen schuld van de benadeelde. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als de benadeelde uit nalatigheid heeft verzuimd om door de marktdeelnemer aangeboden updates of upgrades te installeren die de schade hadden kunnen beperken of voorkomen (zie overweging 55). Artikel 13 lid 1 schrijft voor dat de aansprakelijkheid van een marktdeelnemer *niet* mag worden verminderd of opgeheven wanneer de schade zowel door het gebrek van een product als door een handelen of nalaten van een derde wordt veroorzaakt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan de situatie dat een derde gebruikmaakt van een kwetsbaarheid van een product op het gebied van cyberbeveiliging en daardoor bijdraagt aan de oorzaak van de geleden schade (zie overweging 55). In dat geval mag de aansprakelijkheid van de marktdeelnemer jegens de benadeelde niet worden verminderd of opgeheven. Wel zal die marktdeelnemer, overeenkomstig het nationale recht, verhaal kunnen nemen op die derde.

Onderdeel E, wijziging artikel 186 (gebrek)

Lid 1, aanhef; algemene maatstaf; objectieve gebrekkigheidsbeoordeling

Het voorgestelde artikel 6:186 BW sluit qua opzet aan bij het huidige artikel 6:186 BW. Lid 1 implementeert artikel 7 leden 1 en 2 Richtlijn. De aanhef betreft de algemene beoordelingsmaatstaf van de gebrekkigheid: Een product is gebrekkig indien het niet de veiligheid biedt die een persoon mag verwachten of die uit hoofde van het Unierecht of

nationale recht is vereist, rekening houdend met alle omstandigheden van het geval. In de preambule wordt nadrukkelijk benoemd dat deze gebrekkigheidsbeoordeling een objectieve analyse moet omvatten van de veiligheid die het grote publiek mag verwachten en niet mag verwijzen naar de veiligheid die een bepaalde persoon mag verwachten (overweging 30). Hieruit volgt dat geen wezenlijke afwijking is beoogd ten opzichte van de huidige maatstaf voor de beoordeling van de gebrekkigheid van een product, die eveneens uitgaat van een objectieve analyse.⁵² Verder verduidelijkt de preambule dat bij de beoordeling van de gebrekkigheid onder meer rekening moet worden gehouden met het beoogde doel, het redelijkerwijs te verwachten gebruik, de presentatie, de objectieve kenmerken en de eigenschappen van het betrokken product, waaronder de verwachte levensduur, en met de specifieke eisen van de groep gebruikers voor wie het product is bestemd. Tot slot bevestigt de preambule de rechtspraak van het Hof van Justitie van de EU dat sommige producten, zoals levensreddende medische hulpmiddelen, een bijzonder hoog risico op het veroorzaken van schade aan personen meebrengen en daarom aanleiding geven tot bijzonder hoge veiligheidsverwachtingen. Om met dergelijke verwachtingen rekening te houden, moet een rechter kunnen vaststellen dat een product gebrekkig is wanneer het tot dezelfde productieserie behoort als een product waarvan reeds is aangetoond dat het gebrekkig is (overweging 30).⁵³

Lid 1, onderdelen a tot en met i; relevante omstandigheden van het geval

Net als onder het huidige recht, dient bij de beoordeling van de gebrekkigheid van een product rekening te worden gehouden met alle omstandigheden van het geval. Lid 1, onderdelen a tot en met i, bevat een opsomming van omstandigheden waarmee in ieder geval rekening dient te worden gehouden. Deze niet-uitputtende lijst correspondeert met de omstandigheden in artikel 7 lid 2, onderdelen a tot en met i, Richtlijn.

De *onderdelen a tot en met c* komen in de kern overeen met het huidige artikel 6:186 lid 1, onderdelen a tot en met c, BW en bevatten wijzigingen van meer terminologische en verduidelijkende aard.

De voorgestelde wijziging van *onderdeel a* is erop gericht de bepaling beter te laten aansluiten bij de tekst van artikel 7 lid 2, onderdeel a, Richtlijn. Zo is "de presentatie van het produkt" vervangen door "de presentatie en de kenmerken van het product". Verder is verduidelijkt dat hieronder moet worden begrepen: de etikettering, het ontwerp, de technische kenmerken, de samenstelling en de verpakking van het product, alsook de assemblage-, installatie-, gebruiks- en onderhoudsinstructies.

Onderdeel b correspondeert reeds met artikel 7 lid 2, onderdeel b, Richtlijn ("het redelijkerwijs te verwachten gebruik"). In dit onderdeel is daarom alleen ouderwets taalgebruik aangepast ("produkt" wordt vervangen door "product"). De voorgestelde wijziging van *onderdeel c* is erop gericht de bepaling beter te laten aansluiten bij artikel 7 lid 2, onderdeel e, Richtlijn. Dit bepaalt dat bij beoordeling van de gebrekkigheid rekening moet worden gehouden met het tijdstip waarop het product "in de handel is gebracht of in gebruik is gesteld of, indien de fabrikant na dat tijdstip de zeggenschap

⁵² Zie artikel 6 van Richtlijn 85/374/EEG en de bijbehorende overweging: "Overwegende dat bij de beantwoording van de vraag of een produkt een gebrek vertoont, ter bescherming van de fysieke integriteit en de goederen van de consument, niet de ongeschiktheid van het produkt voor het gebruik de maatstaf moet zijn, doch het gebrek aan veiligheid die het grote publiek gerechtigd is te verwachten;"

⁵³ Zie HvJEU 5 maart 2015, C-503/13 en C-504/13, ECLI:EU:C:2015:148, (*Boston Scientific Medizintechnik /AOK Sachsen-Anhalt*), punten 39-41.

over het product behoudt, het tijdstip met ingang waarvan de fabrikant niet langer de zeggenschap over het product heeft”.

Nieuw vergeleken met de huidige richtlijn (en vergeleken met het huidige artikel 6:186 lid 1 BW) zijn de onderdelen d tot en met i. Deze onderdelen worden hierna toegelicht.

De *onderdelen d en e* corresponderen met artikel 7 lid 2, onderdelen d respectievelijk c, Richtlijn. Onderdeel d betreft het redelijkerwijs te verwachten effect op het product van andere producten waarvan kan worden verwacht dat zij samen met het product worden gebruikt, onder meer door middel van onderlinge verbindingen. Dit onderdeel is toegevoegd om rekening te houden met het feit dat producten steeds vaker onderling verbonden zijn. Bij de beoordeling van de veiligheid van een product moet rekening worden gehouden met de redelijkerwijs te verwachten effecten van andere producten op het product in kwestie, bijvoorbeeld binnen een *smart-home* systeem (zie overweging 32). Onderdeel e behelst het effect op het product van het vermogen om te blijven leren of nieuwe functies te verwerven nadat het in de handel is gebracht of in gebruik is gesteld. Dit onderdeel is toegevoegd om recht te doen aan de legitieme verwachting dat de software en de onderliggende algoritmen van een product zodanig zijn ontworpen dat gevaarlijk productgedrag wordt voorkomen. De gedachte hierachter is dat een fabrikant die een product ontwerpt dat onverwacht gedrag kan ontwikkelen, aansprakelijk blijft voor gedrag dat schade veroorzaakt (zie overweging 32).

De *onderdelen f en g* implementeren artikel 7 lid 2, onderdelen f en g, Richtlijn. Onderdeel f ziet op de relevante productveiligheidsvoorschriften, waaronder veiligheidsgerelateerde cyberbeveiligingsvoorschriften. Dit onderdeel maakt duidelijk dat voor het bepalen van het veiligheidsniveau dat een persoon mag verwachten, rekening dient te worden gehouden met wetgeving inzake productveiligheid en markttoezicht (zie overweging 34). Onderdeel g betreft vervolgens alle terugroepingen van het product of andere relevante interventies met betrekking tot de productveiligheid door een bevoegde autoriteit of door een marktdeelnemer zelf. Uit de preambule volgt dat hoewel deze interventies relevant zijn voor de beoordeling van de gebrekkigheid, deze op zichzelf beschouwd geen vermoeden van gebrekkigheid mogen doen ontstaan (zie overweging 34).

Onderdeel h implementeert artikel 7 lid 2, onderdeel h, Richtlijn. Hieruit volgt dat bij de gebrekkigheidsbeoordeling rekening moet worden gehouden met “de specifieke behoeften van de gebruikersgroep voor wie het product is bestemd”. Denk bijvoorbeeld aan speelgoed voor kleine kinderen, die misschien geneigd zijn kleine onderdelen van een product in hun mond te stoppen. *Onderdeel i* correspondeert met artikel 7 lid 2, onderdeel i, Richtlijn. Dit bepaalt dat bij de gebrekkigheidsbeoordeling van producten die juist bedoeld zijn om schade te voorkomen, rekening moet worden gehouden met elk falen van dat product om aan dat doel te voldoen. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een waarschuwingssystemen, zoals een rookmelder (zie overweging 33).

Lid 2; bestaan van een beter product maakt een product nog niet gebrekkig

Lid 2 implementeert artikel 7 lid 3 Richtlijn. Lid 2 bepaalt, kort gezegd, dat het enkele bestaan of het enkele later in de handel brengen van een beter product onvoldoende is voor de conclusie dat een product gebrekkig is. Dit geldt eveneens voor de enkele levering van updates of upgrades van een product. Ook dit kan niet leiden tot de

conclusie dat een eerdere versie van het product gebrekkig is. Deze bepaling is opgenomen in het belang van de keuzevrijheid van de consument en ter bevordering van innovatie, onderzoek en een vlotte toegang tot nieuwe technologieën (zie overweging 35). De huidige richtlijn bevat een vergelijkbare bepaling, maar noemt niet uitdrukkelijk de updates en upgrades.⁵⁴

Onderdeel F, wijziging artikel 187 (aansprakelijke marktdeelnemers)

De voorgestelde wijziging van artikel 6:187 BW strekt tot implementatie van artikel 8, leden 1-4, Richtlijn. Dit betreft de marktdeelnemers die op grond van de Richtlijn aansprakelijk kunnen worden gesteld voor schade veroorzaakt door gebrekkige producten (zie ook par. 2.4 b. van deze memorie van toelichting).

Lid 1 implementeert artikel 8 lid 1, onderdelen a tot en met c, Richtlijn. Het bepaalt in de eerste plaats dat de fabrikant van een gebrekkig product aansprakelijk is op grond van artikel 6:185 lid 1 BW (onderdeel a). Onverminderd de aansprakelijkheid van de fabrikant, is ook de fabrikant van een gebrekkige component aansprakelijk, indien die component is geïntegreerd in of onderling verbonden is met een product waarover de fabrikant zeggenschap heeft en ertoe heeft geleid dat dat product gebrekkig werd (onderdeel b). Daarbij is verduidelijkt dat de in onderdeel a bedoelde aansprakelijkheid van de fabrikant ook alle schade omvat die is veroorzaakt door een gebrekkige component die is geïntegreerd in of onderling verbonden is met een product waarover die fabrikant zeggenschap heeft. In het geval de fabrikant van een product of component buiten de EU is gevestigd, kan de benadeelde, onverminderd de aansprakelijkheid van die fabrikant, de importeur (onderdeel c, subonderdeel 1°) of de gemachtigde van de fabrikant (onderdeel c, subonderdeel 2°) aansprakelijk stellen voor de door het gebrekkige product of de gebrekkige component veroorzaakte schade. Wanneer er geen importeur of gemachtigde in de EU is gevestigd, kan hij de fulfilmentdienstverlener aansprakelijk stellen (onderdeel c; subonderdeel 3°).

Lid 2 implementeert artikel 8 lid 2 Richtlijn. Dit bepaalt dat voor de toepassing van lid 1 als fabrikant van een product wordt beschouwd een natuurlijke persoon of rechtspersoon die een product ingrijpend wijzigt zonder dat de fabrikant daarover zeggenschap heeft en het product vervolgens in de handel brengt of in gebruik stelt. De benadeelde kan die persoon dus als fabrikant van het (ingrijpend gewijzigde) product aansprakelijk stellen voor de geleden schade (zie ook overweging 39).

Lid 3 implementeert artikel 8 lid 3 Richtlijn. Dit regelt dat indien de identiteit van een lid 1 bedoelde en in de EU gevestigde marktdeelnemer (d.w.z. fabrikant, importeur, gemachtigde of fulfilmentdienstverlener) niet kan worden vastgesteld, elke distributeur van het gebrekkige product aansprakelijk is. Dit is alleen anders als de distributeur de benadeelde de identiteit mededeelt van een lid 1 bedoelde en in de EU gevestigde marktdeelnemer of van zijn eigen distributeur. Deze mededeling dient plaats te vinden binnen een maand na de ontvangst van een daartoe strekkend verzoek van de benadeelde, aldus lid 3. Dit lid legt derhalve aan de distributeur de last op om aannemelijk te maken en, indien nodig, te bewijzen dat aan deze voorwaarden voldaan.

⁵⁴ Zie artikel 6 lid 2 van de Richtlijn 85/374/EG. Deze bepaling is geïmplementeerd in het huidige artikel 6:185 lid 2 BW.

Slaagt hij hierin, dan is hij vrijgesteld van aansprakelijkheid. De benadeelde zal zich in dat geval moeten richten tot de markdeelnemer die aan hem is meegedeeld.

Lid 4 implementeert artikel 8 lid 4 Richtlijn. Dit verklaart de regeling voor de aansprakelijkheid van distributeurs (lid 3) van overeenkomstige toepassing op aanbieders van een onlineplatform onder twee voorwaarden. De eerste voorwaarde is dat het onlineplatform geen "markdeelnemer" is in de zin van afdeling 6.3.3 BW. Deze voorwaarde verduidelijkt dat als onlineplatforms ten aanzien van een gebrekkig product de rol van fabrikant, importeur, gemachtigde, fulfilmentdienstverlener of distributeur vervullen, zij onder dezelfde aansprakelijkheid vallen als die betreffende markdeelnemers (zie leden 1-3). Lid 4 is in dat geval dus niet van toepassing. De tweede voorwaarde behelst dat moet zijn voldaan aan de voorwaarden van artikel 6 lid 3 van Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaal dienstenverordening).⁵⁵ Dit betekent dat onlineplatforms op grond van afdeling 6.3.3 BW alleen aansprakelijk kunnen zijn, als zij het gebrekkige product presenteren of de overeenkomst die hierop ziet anderszins mogelijk maken op een wijze die een gemiddelde consument zou doen geloven dat het product wordt verstrekt door het onlineplatform zelf.⁵⁶ Lid 4 verklaart lid 3 in dat geval van overeenkomstige toepassing. Dit betekent dat ook een onlineplatform kan worden vrijgesteld van aansprakelijkheid als zij de benadeelde binnen een maand, na ontvangst van een daartoe strekkend verzoek, de identiteit meedeelt van een in de EU gevestigde relevante markdeelnemer. Het is aan het onlineplatform om aannemelijk te maken en, indien nodig, te bewijzen dat aan deze voorwaarde is voldaan. Slaagt het onlineplatform daarin, dan is het onlineplatform niet aansprakelijk en zal de benadeelde zich moeten wenden tot de markdeelnemer die aan hem is meegedeeld.

Onderdeel G, wijziging artikel 188 (bewijslast)

De voorgestelde wijziging van artikel 6:188 BW strekt tot implementatie van artikel 10 Richtlijn. Net als de huidige richtlijn,⁵⁷ bepaalt artikel 10 lid 1 Richtlijn dat de eiser het gebrek van het product, de schade en het oorzakelijk verband tussen het gebrek en de schade dient te bewijzen. Deze regel vloeit naar Nederlands recht reeds voort uit de hoofdregel van bewijslastverdeling (artikel 150 Rv), maar is omwille van de duidelijkheid gehandhaafd.

Nieuw ten opzichte van de huidige richtlijn, zijn de weerlegbare bewijsvermoedens van het gebrek van product en het oorzakelijk verband tussen het gebrek en de schade in artikel 10 leden 2-5 Richtlijn. Hiermee wordt beoogd de op de eiser rustende bewijslast te verlichten (zie overweging 46).

⁵⁵ De digitaal dienstenverordening beoogt bij te dragen aan de goede werking van de interne markt voor tussenhandeldiensten door te voorzien in geharmoniseerde regels voor een veilige, voorspelbare en betrouwbare onlineomgeving die innovatie bevordert en waarin de in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie verankerde grondrechten, waaronder het beginsel van consumentenbescherming, doeltreffend worden beschermd.

⁵⁶ Artikel 6 van de digitaal dienstenverordening bevat een regeling die ziet op de aansprakelijkheid van onlineplatforms die uitsluitend "host"-diensten verlenen. Het regelt voor deze onlineplatforms een voorwaardelijke vrijstelling van aansprakelijkheid voor illegale diensten en inhoud (artikel 6 lid 1). Hierop bestaat een uitzondering: Een onlineplatform is wel aansprakelijk als het, kort gezegd, informatie, een dienst of product presenteert op een wijze die een gemiddelde consument zou doen geloven dat die informatie, dienst of dat product wordt verstrekt door het onlineplatform zelf (artikel 6 lid 3).

⁵⁷ Zie artikel 4 van Richtlijn 85/374/EEG. Deze bepaling is geïmplementeerd in artikel 6:188 BW.

Lid 2, aanhef en onderdeel a, implementeert artikel 10 lid 2, aanhef en onderdeel a, Richtlijn. Deze richtlijnbevestiging houdt in dat het product wordt vermoed gebrekkig te zijn als de verweerder verzuimt toegang te verlenen tot relevant bewijsmateriaal op grond van artikel 9 lid 1 Richtlijn. Lid 2, aanhef en onderdeel a, verwijst voor deze verplichting naar de artikelen 194 en 195 Rv, die inhoudelijk overeenstemmen met artikel 9 lid 1 van de Richtlijn (zie paragraaf 3.2 van het algemeen deel van deze memorie van toelichting). Verder wordt in plaats van de term "verweerder" de term "gedaagde" gebruikt, aangezien het bij zaken op grond van afdeling 6.3.3 BW gaat om een dagvaardingsprocedure.

Lid 2, aanhef en onderdeel b, implementeert artikel 10 lid 2, aanhef en onderdeel b, Richtlijn. Het onderdeel bepaalt dat het product wordt vermoed gebrekkig te zijn als de eiser aannemelijk maakt dat het product niet voldoet aan de in het Unie- of nationale recht vastgestelde dwingende productveiligheidsvoorschriften die bedoeld zijn om bescherming te bieden tegen het risico van de door de benadeelde geleden schade. Dit vermoeden omvat ook gevallen waarin een product niet is voorzien van middelen om informatie over de werking van het product te registreren, zoals is vereist op grond van het Unie- of nationale recht (zie overweging 46).

Lid 2, aanhef en onderdeel c, implementeert artikel 10 lid 2, aanhef en onderdeel c, Richtlijn. Het onderdeel bepaalt dat het product wordt vermoed gebrekkig te zijn als de eiser aannemelijk maakt dat de schade werd veroorzaakt door een kennelijk disfunctioneren van het product bij redelijkerwijs te verwachten gebruik of onder normale omstandigheden. In de preambule is verduidelijkt wat moet worden verstaan onder "redelijkerwijs te verwachten gebruik". Dit omvat ten eerste het gebruik waarvoor een product bedoeld is volgens de informatie die verstrekt is door de fabrikant of (andere) marktdeelnemer die het in de handel brengt. Ten tweede omvat dit het normale gebruik zoals bepaald door het ontwerp en de constructie van het product. Tot slot wordt hieronder verstaan: het gebruik dat redelijkerwijs kan worden verwacht wanneer een dergelijk gebruik voortvloeit uit rechtmatig en eenvoudig voorspelbaar menselijk gedrag (zie overweging 46).

Lid 3 implementeert artikel 10 lid 3 Richtlijn. Lid 3 bepaalt dat het oorzakelijk verband tussen het gebrek van het product en de schade wordt vermoed wanneer is vastgesteld dat het product gebrekkig is en dat de soort veroorzaakte schade doorgaans strookt met het betrokken gebrek.

Lid 4 implementeert artikel 10 lid 4, aanhef en onderdelen a en b, Richtlijn. In lid 4 zijn dienovereenkomstig bewijsvermoedens opgenomen van zowel het gebrek van het product als het oorzakelijke verband tussen het gebrek en de schade. Deze vermoedens zijn van toepassing indien de eiser, ondanks de toegang tot bewijsmateriaal:

- a) wordt geconfronteerd met buitensporige moeilijkheden, met name als gevolg van technische of wetenschappelijke complexiteit, om het gebrek van het product en/of het oorzakelijk verband tussen het gebrek en de schade aan te tonen, én
- b) hij aannemelijk maakt dat het waarschijnlijk is dat het product gebrekkig is en/of dat voornoemd oorzakelijk verband bestaat.

Bij de beoordeling hiervan dient de rechter rekening te houden met alle omstandigheden van het geval.

Uit de preambule van de Richtlijn blijkt dat per geval moet worden beoordeeld of sprake is van "technische of wetenschappelijke complexiteit". Daarbij dient de rechter rekening te houden met verschillende factoren. Die factoren moeten onder meer betrekking hebben op de complexe aard van het product (zoals een innovatief medisch hulpmiddel), de complexe aard van de gebruikte technologie (zoals machinaal leren), de complexe aard van de door de eiser te analyseren informatie en gegevens, alsook de complexe aard van het oorzakelijke verband. Bij dit laatste valt te denken aan een verband tussen een farmaceutisch product of voedingsmiddel en het optreden van een gezondheidsaandoening. Ook kan worden gedacht aan een verband dat alleen kan worden bewezen indien de eiser de interne werking van een AI-systeem zou verduidelijken. Met betrekking tot "buitensporige moeilijkheden" verduidelijkt de preambule dat het aan de eiser is om argumenten aan te voeren om dit aannemelijk te maken. De eiser hoeft dit echter niet te bewijzen. Dit brengt bijvoorbeeld mee dat bij een met een AI-systeem verband houdende vordering niet van de eiser mag worden verlangd dat hij de specifieke kenmerken van het AI-systeem toelicht. Evenmin mag van die eiser worden verlangd dat hij verduidelijkt hoe die kenmerken het moeilijker maken om het oorzakelijk verband vast te stellen. Tot slot is in de preambule verduidelijkt dat gedaagde de mogelijkheid heeft om alle elementen van de vordering te betwisten, dus ook het bestaan van buitensporige moeilijkheden (zie overweging 48).

In de voorgestelde leden 2-4 is gekozen voor de terminologie "aannemelijk is" en "aannemelijk maakt" in plaats van "toont aan" en "aantonen" ("*demonstrates*"), omdat dit beter past bij de systematiek van het Nederlandse bewijsrecht. Met de term "wordt vermoed" is tot uitdrukking gebracht dat de bewijsvermoedens in de leden 2-4 *weerlegbaar* zijn⁵⁸, zoals artikel 10 lid 5 Richtlijn dwingend voorschrijft. De gedaagde kan de vermoedens van het gebrek en het oorzakelijke verband weerleggen door tegenbewijs te leveren.

Onderdeel H, wijziging artikel 189 (aansprakelijkheid van meerdere marktdeelnemers)

Artikel 6:189 BW correspondeert reeds met artikel 12 lid 1 Richtlijn (hoofdelijke aansprakelijkheid marktdeelnemers). Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om ouderwets taalgebruik te vervangen ("elk hunner" wordt vervangen door "ieder van hen").

Onderdeel I, wijziging artikel 190 (schade)

De voorgestelde wijziging van artikel 6:190 BW strekt tot implementatie van artikel 6 lid 1 Richtlijn. Deze bepaling bevat een uitputtende opsomming van de soorten schade waarvoor een recht op schadevergoeding bestaat op grond van de Richtlijn. Die opsomming is overgenomen in de onderdelen a tot en met c, waarop hierna wordt ingegaan.

Onderdeel a implementeert artikel 6 lid 1, onderdeel a, Richtlijn. Het voorgestelde onderdeel bepaalt dat de aansprakelijkheid, bedoeld in artikel 6:185 lid 1 BW, bestaat voor schade door overlijden, lichamelijk of geestelijk letsel. Hieronder vallen bijvoorbeeld begrafeniskosten, medische kosten of gederfde inkomsten. In artikel 6 lid 1, onderdeel a, Richtlijn is omwille van de rechtszekerheid verduidelijkt dat onder "lichamelijk letsel"

⁵⁸ Artikel 3.10 Aanwijzingen voor de regelgeving.

ook "medisch erkende schade aan de geestelijke gezondheid" wordt verstaan (zie overweging 21). Deze zinsnede wordt geïmplementeerd met de term "geestelijk letsel", omdat dit beter aansluit bij de systematiek van het schadevergoedingsrecht in Boek 6 BW.⁵⁹

Onderdeel b implementeert artikel 6 lid 1, onderdeel b, Richtlijn. Het voorgestelde onderdeel stelt voorop dat de aansprakelijkheid, bedoeld in artikel 6:185 lid 1 BW, bestaat voor schade door beschadiging of vernietiging van zaken ('zaakschade'). Vervolgens worden hierop drie uitzonderingen gemaakt. Er bestaat geen recht op schadevergoeding voor schade aan het gebrekkige product zelf (subonderdeel 1°), een product dat is beschadigd door een gebrekkige component die door de fabrikant van dat product of onder de zeggenschap van die fabrikant in dat product is geïntegreerd of daarmee onderling is verbonden (subonderdeel 2°) en uitsluitend voor beroepsdoeleinden gebruikte zaken (subonderdeel 3°). Is sprake van gemengd gebruik van een zaak (bijvoorbeeld een auto die zowel voor beroeps- als privédoeleinden wordt gebruikt), dan voorziet afdeling 6.3.3 BW wel in een mogelijkheid tot schadevergoeding. Verder is van belang dat de Richtlijn, anders dan de huidige richtlijn⁶⁰, geen franchise kent voor zaakschade. De bepalingen over de franchise in het huidige artikel 6:190 lid 1, onderdeel b, en lid 2 BW komen daarom te vervallen.

Onderdeel c implementeert artikel 6 lid 1, onderdeel c, Richtlijn. Met dit voorgestelde onderdeel wordt een nieuwe schadesoort toegevoegd: vernietiging of corruptie van niet voor beroepsdoeleinden gebruikte gegevens. Op grond van het nieuwe onderdeel c kan een benadeelde bijvoorbeeld vergoeding vorderen van digitale bestanden die zijn verwijderd van de harde schijf, met inbegrip van de kosten voor het terugwinnen of herstellen daarvan. Vernietiging of corruptie van gegevens leidt overigens niet automatisch tot materiële schade. Zo zal er geen sprake zijn van schade als de benadeelde die gegevens zonder kosten kan herstellen of opnieuw kan verkrijgen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het bestaan van een back-up of het opnieuw kunnen downloaden van die gegevens. Ook is denkbaar dat een marktdeelnemer gegevens die tijdelijk niet beschikbaar zijn, herstelt of opnieuw creëert, bijvoorbeeld in een virtuele omgeving (zie overweging 20). Vernietiging of corruptie van voor beroepsdoeleinden gebruikte gegevens, zelfs als dat niet uitsluitend zo is (bijvoorbeeld bij gemengd gebruik), komt niet voor vergoeding in aanmerking. Hiermee is beoogd een mogelijk risico op een buitensporig aantal rechtszaken tegen te gaan (zie overweging 22).

Volledigheidshalve wordt nog opgemerkt dat andere soorten schade dan genoemd in de onderdelen a tot en met c, zoals zuiver economische schade, inbreuken op de persoonlijke levenssfeer of discriminatie, als zodanig geen aanleiding geven tot aansprakelijkheid op grond van afdeling 6.3.3 BW. Een benadeelde kan hiervoor wel een schadevergoedingsvordering instellen op grond van nationaal recht, bijvoorbeeld de onrechtmatige daad (zie overweging 24). Verder is van belang dat het recht op schadevergoeding uit hoofde van afdeling 6.3.3 BW zowel geldt voor directe slachtoffers, die schade lijden die rechtstreeks door een gebrekkig product is veroorzaakt, als voor indirecte slachtoffers, die schade lijden als gevolg van de schade geleden door het directe slachtoffers. Dit evenwel alleen voor zover het nationale recht voorziet in de vergoeding van schade van indirecte slachtoffers (zie overweging 27). Dit betekent voor

⁵⁹ Vgl. artikelen 6:107 lid 1 en 6:107a lid 1 BW, waarin eveneens wordt gesproken van "lichamelijk of geestelijk letsel".

⁶⁰ Zie de artikelen 9, onderdeel b, en 18 van Richtlijn 85/374/EEG.

het Nederlandse recht dat de vergoeding van zogenoemde verplaatste schade, loonaanspraken en affectieschade ook kan worden gevorderd op grond van de regeling inzake productaansprakelijkheid (artikelen 6:107, 6:107a en 6:108 BW). Tot slot wordt opgemerkt dat de Richtlijn geen afbreuk doet aan de nationale regels voor de berekening van de schadevergoeding (zie overweging 23).

Onderdeel J, wijziging artikel 191 (verjaringstermijn)

Omwille van de duidelijkheid is ervoor gekozen de richtlijnbevestigingen over de verjarings- en vervaltermijn (artikelen 16 en 17) te implementeren in twee verschillende wetsartikelen.⁶¹ Mede daarom wordt de tekst van artikel 6:191 BW opnieuw vastgesteld. De vervaltermijn wordt geïmplementeerd in een nieuw artikel 6:191a BW (zie hierna Onderdeel K). Dit sluit aan bij de opzet van de Richtlijn, waarin de verjarings- en vervaltermijn eveneens in afzonderlijke artikelen zijn opgenomen. Het verduidelijkt ook dat het om verschillende rechtsfiguren gaat.

De voorgestelde wijziging van artikel 6:191 BW strekt tot implementatie van artikel 16 lid 1 Richtlijn. Deze bepaling bevat een verjaringstermijn van drie jaar voor rechtsvorderingen tot schadevergoeding op grond van de Richtlijn. Ook de huidige richtlijn kent een verjaringstermijn van drie jaar.⁶² De wijzigingen in artikel 6:191 BW zijn dan ook beperkt van aard. Om de bepaling te laten aansluiten bij de terminologie van de Richtlijn, wordt (i) "producent" telkens vervangen door "marktdeelnemer", wordt (ii) "had moeten worden" vervangen door "redelijkerwijs had moeten worden", en wordt (iii) voor de aanvang van de verjaringstermijn aangesloten bij "de dag waarop" de benadeelde kennis kreeg dan wel redelijkerwijs had moeten krijgen van de omstandigheden genoemd in de onderdelen a tot en met c. De verjaringstermijn eindigt in elk geval zodra krachtens artikel 6:191a BW het recht op schadevergoeding jegens de marktdeelnemer vervalt (zie hierna).⁶³

Onderdeel K, invoeging artikel 191a (vervaltermijn)

Lid 1; vervaltermijn van 10 jaar

Lid 1 implementeert artikel 17 lid 1 Richtlijn. Die voorgestelde bepaling bevat een vervaltermijn van tien jaar, net als de huidige richtlijn en regeling in het BW.⁶⁴ In de preambule is toegelicht dat het onredelijk zou zijn de marktdeelnemer voor een onbeperkte periode risicoaansprakelijk te stellen voor de gebrekkigheid van zijn producten; producten zijn immers in de loop van de tijd aan slijtage onderhevig en er worden strengere veiligheidsnormen ontwikkeld naarmate de wetenschappelijke en technische kennis vooruitgaat. Voor de marktdeelnemer betekent de vervaltermijn dan ook dat hij er na verloop van tijd op aan kan dat hij niet meer op grond van de Richtlijn kan worden aangesproken (zie overweging 57). Het voorgestelde artikel 6:191a lid 1, onderdeel a, bepaalt dat de vervaltermijn ingaat op de datum waarop het gebrekkige product dat de schade heeft veroorzaakt, in de handel werd gebracht of in gebruik werd gesteld. Aangezien het bij ingrijpend gewijzigde producten in wezen om nieuwe

⁶¹ Op dit moment zijn in artikel 6:191 BW zowel de verjarings- als de vervaltermijn opgenomen.

⁶² Zie artikel 10 lid 1 van Richtlijn 85/374/EG. Dit artikel is geïmplementeerd in artikel 6:191 lid 1 BW.

⁶³ Dit is onder het huidige recht ook al zo. Zie *Kamerstukken II* 1985-1986, 19 636, nr. 2, p. 11 en *Kamerstukken II* 1987-1988, 19 636, nr. 6, p. 28.

⁶⁴ Zie artikel 11 van Richtlijn 85/374/EG. Dit artikel is geïmplementeerd in artikel 6:191 lid 2 BW.

producten gaat, bepaalt het voorgestelde onderdeel b van artikel 6:191a BW dat de vervaltermijn in dat geval ingaat op de datum waarop dat product na de ingrijpende wijziging ervan op de markt werd aangeboden of in gebruik werd gesteld (bijvoorbeeld als gevolg van revisie). Updates of upgrades die *niet* neerkomen op een ingrijpende wijziging van het product, hebben geen invloed op de vervaltermijn die van toepassing is op het oorspronkelijke product (zie overweging 58). De tenzij-bepaling in artikel 17 lid 1 ("tenzij die benadeelde tijdens die termijn een procedure heeft ingeleid tegen een marktdeelnemer die op grond van artikel 8 aansprakelijk kan worden gesteld") is niet overgenomen. De vervaltermijn beoogt te voorkomen dat de benadeelde een vordering tot schadevergoeding kan instellen nadat tien jaren zijn verstreken na het in de handel brengen of in gebruik stellen van het product. Hieruit vloeit logischerwijze voort dat wanneer de benadeelde binnen die termijn een procedure is begonnen, het verstrijken van de vervaltermijn tijdens die procedure niet meer van invloed kan zijn op het verloop daarvan. Met andere woorden, het verstrijken van de vervaltermijn kan in dat geval niet aan de benadeelde worden tegengeworpen.⁶⁵

Lid 2; vervaltermijn van 25 jaar bij latente gezondheidsschade

Lid 2 implementeert artikel 17 lid 2 Richtlijn. Ingevolge het voorgestelde lid wordt de vervaltermijn verlengd tot 25 jaar, als een benadeelde vanwege de latentietijd van een lichamelijk letsel niet in staat was binnen tien jaar een procedure in te leiden. Daarbij gaat het om gevallen waarin uit medische bewijsstukken blijkt dat de symptomen van een lichamelijk letsel langzaam opkomen (zie overweging 57). De tenzij-bepaling in artikel 17 lid 2 Richtlijn is niet overgenomen om de hiervoor genoemde reden (zie toelichting op artikel 6:191a lid 1 (slot)).

Lid 3; vervaltermijnen ook van toepassing op regresrecht medeaansprakelijke derde

In lid 3 is de bepaling uit het huidige artikel 6:191 lid 2, laatste volzin, overgenomen. Deze bepaling is van nationale origine en betreft het verval van het regresrecht van een derde die mede voor de schade aansprakelijk is, jegens de marktdeelnemer. Door de vervaltermijnen voor het regresrecht eveneens op tien respectievelijk 25 jaar te stellen, wordt bereikt dat de marktdeelnemer nadien ook niet meer op grond van zijn regresplicht kan worden aangesproken.⁶⁶

Onderdeel L, wijziging artikel 192 (uitsluiting of beperking van aansprakelijkheid)

Dit onderdeel voert twee redactionele wijzigingen door in artikel 6:192 BW. In lid 1, dat reeds in overeenstemming met artikel 15 van de Richtlijn⁶⁷, wordt "de producent" vervangen door "de marktdeelnemer". Verder wordt van de gelegenheid gebruik gemaakt om ouderwetse spelling te vervangen in lid 2 ("produkt" wordt vervangen door "product"). Lid 2 kent een nationale oorsprong⁶⁸ en betreft de situatie dat, behalve de producent, ook een derde die het product niet gebruikt in de uitoefening

⁶⁵ Dit is overigens dezelfde redenering als ten grondslag lag aan het niet overnemen van de tenzij-bepaling bij de implementatie van artikel 11 van Richtlijn 85/374/EG. Zie *Kamerstukken II* 1987-1988, 19 636, nr. 6, p. 29.

⁶⁶ Zie *Kamerstukken II* 1985-1986, 19 636, nr. 3, p. 11-12.

⁶⁷ Artikel 12 van Richtlijn 85/374/EG bevat een vergelijkbare bepaling: "De aansprakelijkheid van de producent uit hoofde van deze richtlijn kan ten aanzien van de gelaedeerde niet worden uitgesloten of beperkt bij overeenkomst." Die bepaling is geïmplementeerd in artikel 6:192 lid 1 BW en kan dus worden gehandhaafd.

⁶⁸ Zie *Kamerstukken II* 1985-1986, 19 636, nr. 3, p. 12.

van een beroep of bedrijf jegens de benadeelde aansprakelijk is.⁶⁹ Voor dat geval bepaalt lid 2 dat niet ten nadele van die derde kan worden afgeweken van de regels inzake het regres. Daarmee maakt lid 2 een afwijking van artikel 6:102 in verbinding met artikel 6:101 BW ten nadele van die derde onmogelijk. De Richtlijn staat niet in de weg aan handhaving van deze bepaling.⁷⁰

Onderdeel M, wijziging artikel 193 (verhouding tot nationale aansprakelijkheidsregels)

Dit onderdeel voert twee redactionele wijzigingen door in artikel 6:193 BW. Dit artikel is in overeenstemming met artikel 2 lid 4, onderdeel b, Richtlijn. Die richtlijnbeepaling houdt in dat de Richtlijn geen afbreuk doet aan de rechten die een benadeelde ontleent aan nationale regels inzake contractuele aansprakelijkheid of buitencontractuele aansprakelijkheid op andere gronden dan het gebrek van het product, zoals vastgesteld in de Richtlijn, waaronder de ter uitvoering van het Unierecht vastgestelde regels. De huidige richtlijn bevat een vergelijkbare bepaling⁷¹ (geïmplementeerd in artikel 6:193 BW). De eerste wijziging betreft het vervangen van "de producent" door "de marktdeelnemer". De tweede wijziging betreft het toevoegen van de zinsnede "op andere gronden dan het gebrek van het product". Hiermee wordt ook aangesloten bij rechtspraak van het Hof van Justitie van de EU.⁷²

Onderdeel N, wijziging artikel 197 (aanpassing Tijdelijke regeling verhaalsrechten)

Artikel 5 lid 2, onderdeel a, Richtlijn bepaalt dat vorderingen tot schadevergoeding op grond van de Richtlijn ook moeten kunnen worden ingesteld door een persoon die krachtens het Unie- of nationale recht of krachtens een overeenkomst in de rechten van de benadeelde is getreden of in diens rechten is gesubrogeerd. Deze bepaling dient te worden gelezen in het licht van de doelstellingen van de Richtlijn, waaronder het waarborgen van de werking van de interne markt en de onvervalste mededinging. De Tijdelijke regeling verhaalsrechten (TRV) staat hiermee op gespannen voet. Deze regeling is opgenomen in artikel 6:197 BW en houdt, kort samengevat, in dat de risicoaansprakelijkheden in het BW buiten toepassing blijven in het kader van de uitoefening van verhaalsrechten door sociale en particuliere verzekeraars en door de overheid. De TRV geldt ook voor de productaansprakelijkheid. Dit betekent dat een schadeverzekeraar, die de schade van haar verzekerde (de benadeelde) heeft vergoed, niet op grond van artikel 7:962 BW subrogeert in de rechten van haar verzekerde op grond van afdeling 6.3.3 BW. Dit heeft tot gevolg dat die schadeverzekeraar geen verhaal kan nemen op de producent (de schadeveroorzakende partij) op grond van de risicoaansprakelijkheid in artikel 6:185 BW.⁷³

⁶⁹ Deze situatie zal zich overigens niet vaak voordoen gelet op de kanalisatiebepaling in artikel 6:173 lid 2 BW. Zie in deze zin ook Asser/Sieburgh 6-IV 2023/269.

⁷⁰ De Richtlijn schrijft in artikel 14 uitsluitend voor dat een aansprakelijke marktdeelnemer die de schade van de benadeelde heeft vergoed verhaal moeten kunnen nemen op andere op grond van artikel 8 aansprakelijke marktdeelnemers. Dit betreft een andere situatie dan beschreven in artikel 6:192 lid 2 BW. De richtlijn verwijst in de artikelen 12 lid 1, 13 lid 1 en 14 bovendien expliciet naar het nationale recht inzake regres.

⁷¹ Artikel 13 van Richtlijn 85/374/EG luidt: "Deze richtlijn laat de rechten die de gelaedeerde ontleent aan het recht inzake contractuele of buitencontractuele aansprakelijkheid of aan een op het ogenblik van de kennisgeving van deze richtlijn bestaande speciale aansprakelijkheidsregeling onverlet."

⁷² HvJ EU 25 april 2002, C-183/00, ECLI:EU:C:2002:255 (*González Sánchez*), punten 30-34.

⁷³ De verzekeraar kan de producent wel aanspreken op grond van onrechtmatige daad (artikel 6:162 BW), maar zal dan aannemelijk moeten maken en, indien nodig, bewijzen dat sprake is van schuld of verwijtbaarheid ("toerekenbaarheid").

Om strijd met artikel 5 lid 2, onderdeel a, Richtlijn, althans de doelstellingen van de Richtlijn, te voorkomen, wordt voorgesteld om in artikel 6:197 leden 1 en 2 BW de verwijzing naar artikel 6:185 BW te schrappen.⁷⁴ Dit brengt mee dat een schadeverzekeraar die de door een gebrekkig product veroorzaakte schade van haar verzekerde (de benadeelde) heeft vergoed voortaan (ook) op grond van de risicoaansprakelijkheid in afdeling 6.3.3 BW verhaal kan nemen op de aansprakelijke marktdeelnemer (en in voorkomend geval zijn aansprakelijkheidsverzekeraar).

Artikel II (wijziging kanalisatiebepaling in artikel 7:24 lid 2 BW)

Vanwege het vervallen van de franchise voor zaakschade⁷⁵, dient de kanalisatiebepaling bij consumentenkoop in artikel 7:24 lid 2 BW te worden aangepast. Deze bepaling regelt dat de verkoper in het geval van non-conformiteit niet aansprakelijk is voor schade als bedoeld in afdeling 6.3.3 BW als de tekortkoming bestaat in een gebrek als bedoeld in die afdeling. In dat geval wordt de aansprakelijkheid gekanaliseerd naar de producent. Hierop wordt een uitzondering gemaakt (geen kanalisatie naar de producent; verkoper wel aansprakelijk) als de verkoper het gebrek kende of behoorde te kennen (onderdeel a), hij de afwezigheid van het gebrek heeft toegezegd (onderdeel b) of als het zaakschade betreft waarvan krachtens afdeling 6.3.3 BW geen recht op vergoeding bestaat op grond van de in die afdeling geregelde franchise (onderdeel c). Artikel II regelt dat onderdeel c komt te vervallen. Dit betekent dat voortaan ook de aansprakelijkheid voor zaakschade onder de € 500,- wordt gekanaliseerd naar de marktdeelnemer als bedoeld in artikel 6:187 BW (mits aan de voorwaarden van artikel 7:24 BW is voldaan). De overige wijzigingen van artikel 7:24 lid 2 BW zijn uitsluitend redactioneel van aard.

Artikel III (overgangsrecht)

Dit artikel regelt het overgangsrecht voor de wijzigingen in de Boeken 6 en 7 BW. Artikelen 2 lid 1 en 21 Richtlijn harmoniseren het overgangsrecht. De lidstaten moeten de bepalingen van de Richtlijn, zoals omgezet in het nationale recht, vanaf 9 december 2026 toepassen. De bepalingen zijn van toepassing op producten die op of na 9 december 2026 in de handel zijn gebracht of in gebruik zijn gesteld. Het nieuwe artikel 189aa van de Overgangswet nieuw BW implementeert de artikelen 2 lid 1 en 21 Richtlijn. Op producten die vóór 9 december 2026 in de handel zijn gebracht of in gebruik zijn gesteld blijven de vóór die datum geldende afdelingen 6.3.3 en 6.3.5 BW en de vóór die datum geldende artikelen 6:173 lid 2 en 7:24 lid 2 BW van toepassing.

⁷⁴ In de literatuur wordt overigens ook breed aangenomen dat de Richtlijn noopt tot aanpassing van de TRV. Zie o.a.: J. Wassink en M.B.M. Loos, 'Productaansprakelijkheid in het digitale tijdperk. De Richtlijn productaansprakelijkheid bij de tijd gebracht', *NtER* 2023 nr. 1/2, p. 27; P.W.J. Verbruggen en J.J.G. van Vliet, 'Duurzaamheid in het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht. De belofte van drie Europese wetgevingsvoorstellen', *WPNR* 2023 (7407), p. 285; W.C.T. Weterings, 'Productaansprakelijkheid, (regres)claims en verzekering', *NTBR* 2023/45, par. 1 en 2.3; R.L. Markus en Y. el Ghaddar, 'De nieuwe Richtlijn productaansprakelijkheid ontward: belangrijkste wijzigingen en impact op collectieve acties en de verzekeringsbranche in kaart gebracht', *AV&S* 2023/21 en T. Hartlief, W.H. van Boom, A.L.M. Keirse & S.D. Lindenbergh, *Verbintenissen uit de wet en Schadevergoeding* (Studiereeks Burgerlijk Recht, deel 5) (tiende druk), Deventer: Wolters Kluwer 2024, p. 177, 180 en 420 (voetnoot 3).

⁷⁵ Hiermee wordt bedoeld op het niet terugkeren in de Richtlijn van een met artikel 9, aanhef en onder b, van Richtlijn 85/374/EG vergelijkbare bepaling. Deze bepaling luidt voor zover relevant: "Onder "schade" in de zin van artikel 1 wordt verstaan: b) beschadiging of vernietiging van een andere zaak dan het gebrekkige product, met toepassing van een franchise ten belope van 500 Ecu, (...)". Deze bepaling is geïmplementeerd in artikel 6:190, eerste lid, onderdeel b, en tweede lid, BW. Dit wetsvoorstel strekt eveneens tot aanpassing van dat artikel (zie Artikel I, onderdeel I), waarbij de bepalingen over de franchise komen te vervallen.

Artikel IV en V (inwerkingtreding en citeertitel)

Deze artikelen regelen de inwerkingtreding en de citeertitel. Artikel 22 Richtlijn schrijft dwingend voor dat de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen op 9 december 2026 moeten zijn vastgesteld. Uit de artikelen 2 lid 1 en 21 volgt dat de bepalingen van toepassing zijn op producten die op of na 9 december 2026 in de handel zijn gebracht of in gebruik zijn gesteld. Omdat de Richtlijn dwingend de vaststelling en toepassing van de bepalingen daarin voorschrijft, wordt afgeweken van de vaste verandermomenten (Ar 4.17 lid 5, uitzonderingsgrond d).

Deze memorie van toelichting wordt ondertekend mede namens de Minister van Economische Zaken.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Bijlage: Transponeringstabel

Transponeringstabel in verband met de implementatie van de bepalingen van Richtlijn (EU) 2024/2853

Bepaling Richtlijn (EU) 2024/2853	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling Toelichting indien niet geïmplementeerd of naar zijn aard geen implementatie behoeft	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 1	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat deze bepaling het onderwerp en doel van de Richtlijn betreft. In Artikel I, onderdeel D, (wijziging van artikel 6:185 lid 1 BW) is wel verduidelijkt dat de aansprakelijkheid ziet op schade van "natuurlijke personen".	Geen.	-
Artikel 2 lid 1	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat de bepaling het temporele toepassingsbereik van de richtlijn betreft.	Geen.	-
Artikel 2 lid 2	Artikel I, onderdeel C, (invoeging artikel 6:184a lid 2, onderdeel a, BW).	Geen.	-
Artikel 2 lid 3	Artikel I, onderdeel C, (invoeging artikel 6:184a lid 2, onderdeel b, BW).	Geen.	-
Artikel 2 lid 4 onder a	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat de bepaling geen	Geen.	-

	verplichtingen oplegt aan de lidstaten.		
Artikel 2 lid 4 onder b	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:193 BW. Met Artikel I, onderdeel M, worden uitsluitend redactionele wijzigingen doorgevoerd (het vervangen van "de producent" door "de marktdeelnemer" en het invoegen van de zinsnede "op andere gronden dan het gebrek van het product als bedoeld in deze afdeling").	Geen.	-
Artikel 2 lid 4 onder c	Niet geïmplementeerd, omdat deze situatie zich in Nederland niet voordoet.	Geen.	-
Artikel 3	Niet geïmplementeerd, omdat deze bepaling het harmonisatieniveau van de richtlijn betreft.	Geen.	-
Artikel 4	Artikel I, onderdeel C, (invoeging artikel 184a lid 1 BW).	Geen.	-
Artikel 5 lid 1	Niet (afzonderlijk) geïmplementeerd, omdat het recht op schadevergoeding al voortvloeit uit de huidige regeling in afdeling 3 van titel 3 van Boek 6 BW, zoals gewijzigd door de implementatie van de overige bepalingen van Richtlijn (EU) 2024/2853.	Geen.	-
Artikel 5 lid 2 onder a (bezien in licht	Artikel I, onderdeel N, (wijziging artikel 6:197 leden 1-2 BW).	Geen.	-

doelstellingen Richtlijn)			
Artikel 5 lid 2 onder b	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 3:305a e.v. BW.	Geen.	-
Artikel 6 lid 1	Deels niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:190 BW; deels wel geïmplementeerd in Artikel I, onderdeel M, (wijziging artikel 6:190 BW).	Geen.	-
Artikel 6 lid 2	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in de artikelen 6:95, 6:106 BW	Geen.	-
Artikel 6 lid 3	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:193 BW. Met Artikel I, onderdeel M, worden uitsluitend redactionele wijzigingen doorgevoerd (het vervangen van "de producent" door "de marktdeelnemer" en het invoegen van de zinsnede "op andere gronden dan het gebrek van het product als bedoeld in deze afdeling").	Geen.	-
Artikel 7 lid 1	Deels niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:186 lid 1 BW; deels wel geïmplementeerd in Artikel I, onderdeel E, (wijziging artikel 6:186 lid 1 BW).	Geen.	-
Artikel 7 lid 2	Deels niet geïmplementeerd,	Geen.	-

	bestaand recht in artikel 6:186 lid 1 BW; deels wel geïmplementeerd in Artikel I, onderdeel E, (wijziging artikel 6:186 lid 1 BW).		
Artikel 7 lid 3	Deels niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:186 lid 2 BW; deels wel geïmplementeerd in Artikel I, onderdeel E, (wijziging artikel 6:186 lid 2 BW).	Geen.	-
Artikel 8 lid 1	Artikel I, onderdeel F, (wijziging artikel 6:187 lid 1 BW).	Geen.	-
Artikel 8 lid 2	Artikel I, onderdeel F, (wijziging artikel 6:187 lid 2 BW).	Geen.	-
Artikel 8 lid 3	Artikel I, onderdeel F, (wijziging artikel 6:187 lid 3 BW).	Geen.	-
Artikel 8 lid 4	Artikel I, onderdeel F, (wijziging artikel 6:187 lid 4 BW).	Geen.	-
Artikel 8 lid 5	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat de bepaling geen verplichtingen oplegt aan de lidstaten.	De richtlijn biedt lidstaten de ruimte gebruik te maken van nationale sectorale compensatieregelingen of nieuwe regelingen vast te stellen om benadeelden die hun schade niet vergoed krijgen wegens insolventie of het niet meer bestaan van de aansprakelijke marktdeelnemer op een passende wijze te compenseren.	-

Artikel 9 leden 1 en 2	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 194 leden 1 en 2 en artikel 195 lid 1 Rv.	Geen.	-
Artikel 9 leden 3-6	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 194 lid 2 en artikel 195 leden 1 en 2 Rv.	Geen.	-
Artikel 9 lid 7	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat de bepaling geen verplichtingen oplegt aan de lidstaten.	Geen.	-
Artikel 10 lid 1	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:188 BW.	Geen.	-
Artikel 10 lid 2 onder a	Artikel I, onderdeel G, (wijziging artikel 6:188 BW; toevoeging lid 2, onder a).	Geen.	-
Artikel 10 lid 2 onder b	Artikel I, onderdeel G, (wijziging artikel 6:188 BW; toevoeging lid 2, onder b).	Geen.	-
Artikel 10 lid 2 onder c	Artikel I, onderdeel G, (wijziging artikel 6:188 BW; toevoeging lid 2, onder c).	Geen.	-
Artikel 10 lid 3	Artikel I, onderdeel G, (wijziging artikel 6:188 BW; toevoeging lid 3).	Geen.	-
Artikel 10 lid 4	Artikel I, onderdeel G, (wijziging artikel 6:188 BW; toevoeging lid 4).	Geen.	-
Artikel 10 lid 5	Artikel I, onderdeel G, (wijziging artikel 6:188 BW; toevoeging leden 2-	Geen.	-

	4, de terminologie "wordt vermoed" duidt op een weerlegbaar bewijsvermoeden).		
Artikel 11 lid 1	Artikel I, onderdeel D, (wijziging artikel 6:185 lid 1 BW).	Geen.	-
Artikel 11 lid 2	Artikel I, onderdeel D, (wijziging artikel 6:185; invoeging nieuw lid 2).	Geen.	-
Artikel 12 lid 1	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:189 BW.	Geen.	-
Artikel 12 lid 2	Niet geïmplementeerd, bestaand recht. De regresverhouding waarvoor de richtlijn in de artikelen 12 lid 1, 13 lid 2 en 14 naar het nationale recht verwijst, kan in Nederland nu ook al contractueel tussen partijen worden geregeld.	Geen.	-
Artikel 13 lid 1	Deels niet geïmplementeerd, bestaand recht in het huidige artikel 6:185 lid 3 BW; deels wel geïmplementeerd in Artikel I, onderdeel D, (wijziging artikel 6:185 BW; nieuw lid 4). Dit betreft het vervangen van "producent" door "marktdeelnemer", "het produkt" door "het product" en het na "verminderd" invoegen van "of opgeheven".	Geen.	-
Artikel 13 lid 2	Deels niet geïmplementeerd, bestaand recht in het huidige artikel 6:185 lid 2	Geen.	-

	BW; deels wel geïmplementeerd in Artikel I, onderdeel D, (wijziging artikel 6:185 BW; nieuw lid 3). Dit betreft het vervangen van "producent" door "marktdeelnemer" en "het produkt" door "het product".		
Artikel 14	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:10 BW jo. 6:102 lid 1 en 6:101 BW.	Geen.	-
Artikel 15	Niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:192 lid 1 BW. Met Artikel I, onderdeel L, (wijziging artikel 6:192 lid 1 BW) wordt slechts een redactionele wijziging door gevoerd (het vervangen van "de producent" door "de marktdeelnemer").	Geen.	-
Artikel 16 lid 1	Deels niet geïmplementeerd, bestaand recht in artikel 6:191 lid 1 BW; deels wel geïmplementeerd in Artikel I, onderdeel J, (wijziging artikel 191). Dit betreft het onderbrengen van verjaring in een apart wetsartikel, het vervangen van "de producent" door "de marktdeelnemer" en overige redactionele wijzigingen om het artikel te laten aansluiten bij de richtlijn.	Geen.	-
Artikel 16 lid 2	Niet geïmplementeerd, omdat de bepaling geen verplichtingen oplegt aan de lidstaten.	Geen.	-
Artikel 17 lid 1		Geen.	-

	Artikel I, onderdeel K, (invoeging nieuw artikel 6:191a lid 1 BW).		
Artikel 17 lid 2	Artikel I, onderdeel K, (invoeging nieuw artikel 6:191a lid 2 BW).	Geen.	-
Artikel 18 lid 1	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat de bepaling een feitelijk handelen van de centrale overheid betreft zonder dat derden daarop aanspraak hoeven te kunnen maken. Deze situatie doet zich in Nederland overigens ook niet voor.	Geen.	-
Artikel 18 leden 2-3	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat de mogelijkheid om bepaalde gevallen af te wijken van het ontwikkelingsrisicoverweer rechtstreeks volgt uit de richtlijn.	Mocht afwijking van het ontwikkelingsrisicoverweer (in de toekomst) wenselijk blijken te zijn, dan dient dit zijn beslag te krijgen in een apart wetsvoorstel. Daarvoor geldt dan de notificatieregeling als beschreven in artikel 18 leden 4-5 richtlijn.	-
Artikel 18 leden 4-5	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat de bepalingen (notificatieregeling) een feitelijk handelen van de centrale overheid betreffen zonder dat derden daarop aanspraak hoeven te kunnen maken.	Geen.	-
Artikel 19 lid 1	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat de bepaling een feitelijk handelen van de centrale overheid betreft zonder dat derden daarop aanspraak hoeven te kunnen maken.	Geen.	-

Artikel 19 lid 2	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat de bepaling zich slechts richt tot de Europese Commissie.	Geen.	-
Artikel 20	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat deze evaluatiebepaling zich slechts richt tot de Europese Commissie.	Geen.	-
Artikel 21	Artikel III (invoeging nieuw artikel 189aa in de Overgangswet nieuw BW).	Geen	-
Artikel 22	Artikel IV.	Geen.	-
Artikel 23	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat deze bepaling de inwerkingtreding van de richtlijn betreft.	Geen.	-
Artikel 24	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, omdat deze bepaling de adressaten van de richtlijn betreft.	Geen.	-